

מראי מקומות לעיון בדף היומי

כאִסְרֵי קִרְיָן לֹא שָׁם בְּחָרִיץ. וְעַתָּה נַחֲמֵם נַחֲמֵם
לְבָבְנוּ. וְהָיָה עֲשׂוֹת הַיָּמִים וְהַלַּיְלִים וְהַיָּמִים וְהַלַּיְלִים
שֶׁנֶּחְמָד לָהֶם לְבָבְנוּ וְנֶחְמָד לָהֶם לְבָבְנוּ. וְהָיָה
עֲשׂוֹת הַיָּמִים וְהַלַּיְלִים וְהַיָּמִים וְהַלַּיְלִים
שֶׁנֶּחְמָד לָהֶם לְבָבְנוּ וְנֶחְמָד לָהֶם לְבָבְנוּ.
וְהָיָה עֲשׂוֹת הַיָּמִים וְהַלַּיְלִים וְהַיָּמִים וְהַלַּיְלִים
שֶׁנֶּחְמָד לָהֶם לְבָבְנוּ וְנֶחְמָד לָהֶם לְבָבְנוּ.
וְהָיָה עֲשׂוֹת הַיָּמִים וְהַלַּיְלִים וְהַיָּמִים וְהַלַּיְלִים
שֶׁנֶּחְמָד לָהֶם לְבָבְנוּ וְנֶחְמָד לָהֶם לְבָבְנוּ.

כַּאֲסֵרֵי קִרְיָן וְיִי. וְיִרְדֵּי אֲנִי הֵיךְ קִרְיָן מְבַרֵךְ עִם
רִחֵן לֹא חֲסִינִים כִּיחֲסִינִים מְבַרֵךְ מְבַרֵךְ לֹא
קִי דַּבְרֵי קִרְיָתוֹ שֶׁנֶּחְמָד לָהֶם לְבָבְנוּ וְנֶחְמָד לָהֶם לְבָבְנוּ.
וְהָיָה עֲשׂוֹת הַיָּמִים וְהַלַּיְלִים וְהַיָּמִים וְהַלַּיְלִים
שֶׁנֶּחְמָד לָהֶם לְבָבְנוּ וְנֶחְמָד לָהֶם לְבָבְנוּ.

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ו
מיסודה של עמותת "משולי ערימת" רחוב שאנת אריה 17/25 קרית ספר 71919 מודיעין עלית ארץ ישראל

גליון מספר 409

הוצאה ע"י בנם הנה"נ הר"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון לענין הר"ר צבי בהר"ר מרדכי ורעיתו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ז"ל

בס"ד, י' אב התשע"א. מסכת חולין דף מה - דף נא

דף מה ע"א

א) גמ', נקבה כנפה מצטרפין לרובה. ובהמשך הגמ' קתני פירש דהיינו בדליכא חסרון. וכתב הש"ך (סימן לד סק"ה) דהיינו דוקא שניקב סביב היקפה, אבל אין הנקבים שבאורך הקנה מצטרפין לרוב ההיקף דלא יהא אלא נסדקה, והביא שכן משמעות דברי הרא"ש (סימן י) שכתב, נקבים שאין בהן חסרון מצטרפין לרובא אם עומדים בהיקף הגרגרת. [ועיין במעדני יו"ט (שם אות ר)] וכן משמעות לשון רש"י ד"ה כנפה, שכתב, הגרגרת סביב סביב להיקפה נקבים דקים כנפה. וכן כתב הט"ז (שם סק"ג), ועיין בפלתי (שם סק"א).

ב) גמ', מצטרפין לכמלא מקדה. כתבו תוס' ד"ה מצטרפין, דלאו משום דבעו למיסתם כב"ש אלא משום דב"ש פירשו שיעור נקט שיעורא דב"ש. ובשיטה מקובצת (השלם) כתב בשם תוס' חיצוניות, דאף לדעת בית הלל איכא למאן דאמר בבכורות (לז: לח.), דשיעורו כמלא מקדה, אלא דלביית שמאי בעי כמלא מקדה וחיתומו ולבית הלל מקדה בלא חיתומו, או דלביית הלל שיעוריה כמלא מקדה של רופאים, ואם כן נקטה הגמ' כבית הלל. [וכן נראה מדברי רש"י ד"ה ובגלגולת שכתב, כמלא מקדה של רופאים].

ג) גמ', נקבים שיש בהן חסרון מצטרפין לכאסר ושאין בהן חסרון מצטרפין לרובא. כתב הר"ן (ט: בדפי הרי"ף), דאף מה שבין נקב לנקב מצטרף כאילו נקוב, והני מילי כשאין בין נקב לנקב כמלא נקב. ובגליון מהרש"א (שם סק"ח) הביא שכן דעת הפרי חדש, והוכיח כן מדאמרין "נקבה כנפה" דאוקמינן באין בהן חסרון, ונקט נפה לאשמועינן דמצטרף גם השלם. אמנם הש"ך (סימן לד סק"ו) הוכיח מלשון רש"י ד"ה כדי, והרשב"א (תורת הבית בית ב' שער ג), והרא"ש (סימן י) דחלוק האי דינא, דבנקבים שיש בהם חסרון מצטרף השיעור שבין נקב לנקב, וכשאין בהם חסרון אין מצטרף. וכן הביא בשיטה מקובצת (השלם) שהפסקי רי"ד דייק כן ברש"י, ועיין עוד במשמרת הבית (בית ב' שער ג). ועיין לקמן אות ו.

ד) גמ', ה"נ כיון דשיעוריה כאסר לכאסר מצטרפין. הקשה בחידושי הגרע"א, לפי מה שכתבו הפוסקים (עיין באות הקודמת), דביש בו חסרון ואין בין נקב לנקב כמלא נקב, מצטרף השיעור בין נקב לנקב כאילו היה נקוב, היאך מוכח מגלגולת דמצטרף ולא בעינן רוב, דלמא התם הנקבים מרוחקין זה מזה והוא דמצטרפין משום דיש בנקבים עצמם שיעור, מה שאין כן הכא, דבעינן לצרף את השלם שבין נקב לנקב ולכך בעינן דוקא רובא. ותירץ, דבאמת לענין צירוף אין לחלק

דאם אנו דנין לצרף כאילו הוא נקב אחד ממילא ראוי לשער בכאסר. ועיין בדבריו שביאר אמאי לא פריך בפשוטו.

ה) גמ', בעופא מאי. פירש רש"י ד"ה בעופא, דמספקינן לענין שיעור נקבים שיש בהן חסרון, דבעוף ליכא למימר שיעור איסר. וברא"ש (סימן י) כתב, דמדברי הרי"ף (ט: בדפי הרי"ף) משמע, דהספק לענין שיעור חסרון דגרגרת. והקשה, דאם כן הוה ליה לקובעה אמתניתין דלקמן דנחסרה הגרגרת, ועוד מדוע נסתפקה הגמ' דוקא בהאי שיעורא ולא לענין שיעור חסרון בגלגולת דעוף, או שיעור ב' זיתים בכבד דעוף. ולכן כתב, דפשיטא דכל השיעורין דאית לן בבהמה, משערין בעוף לפי קטנו, ביחס לבהמה. ומספקינן לענין ניקבה כנפה ויש בנקב כדי חסרון, (דבבהמה השיעור באיסר עם מה שביניהן) אי מחמירין נמי גבי עוף נמי לצרף את השלם שביניהן אי לאו, ופשיט דלא מחמירין אלא יש שיעור אחר.

ו) רש"י ד"ה אם חופה, בין הנקבים והשלם שבין נקב לנקב. מבואר, דאף השלם שביניהם מצטרף. וכתב השיטה מקובצת (השלם) בשם רבינו פרץ, דהני מילי בעוף, דוטרוא חיותיה, אבל בבהמה אין מצטרף השלם שביניהן. ועיין לעיל אות ג.

ז) גמ', נפחתה כדלת. פירש רש"י ד"ה נפחתה, דאיירי כשלא ניטל הפחת אלא זקוף כעין דלת במזוזתו, ובד"ה כדי שיכנס, ושיעור גדול הוא זה מאיסר וכו' משום דאין כאן חסרון והדלת סותם את הנקב. [דהיינו שהשיעור לקולא]. והתוס' ד"ה כדי כתבו, דשיעוריה כדי שיכנס איסר לרחבו, לאפוקי דרך עביו. ולכאורה דבריהם צרכים עיון, דאם פירשו נפחתה כדלת כפירוש רש"י, לא נשתנה אותו שיעור האיסר דמשערין ביה נמי גביה נקב דאית ביה חסרון] אמנם הרי"ף (ט: בדפי הרי"ף) כתב, דנפחתה הגרגרת היינו שניקבה "נקב מפולש שיש בו חסרון" ואמר רב נחמן אין אומרים "אם חופה" אלא כדי שיכנס איסר לרחבו. ופירש הרא"ש (סימן י) דבריו, דלפי שהנקב מפולש משני עברי הגרגרת מטריף בשיעור קטן [דהיינו לחומרא]. וכן פירש הרמב"ם (פ"ג משחיטה הכ"ד) והראב"ד השיג עליו, שלא פירש "נפחתה" כראוי.

ח) גמ', שם. כתב הבית יוסף (יו"ד סל"ד) דמשמע מדברי הרי"ף (ט: בדפי הרי"ף) דמיירי בעוף, דהא שיעורא דאם חופה בעוף הוא דאיתמר. וכן נראה לו דעת הרמב"ם (פ"ג משחיטה הכ"ד) שכתב דין זה אחר מה שכתב (שם הכ"ג) ובעוף כל שאילו מקפלו וכו'. אמנם הש"ך (סימן לד סק"א) כתב, דשיעור זה בין בעוף ובין בבהמה. אבל

טו) **גמ'**, אמר **אמימר משמיה דרב נחמן תלתא קני הוו חד פריש לליבא וחד פריש לריאה וחד פירש לכבדא**. כתב הר"ן (י. בדפי הרי"ף), דמשמע דאמימר פליג אדרבה בריה דרבי יצחק, דלרבה בריה דרב יצחק קנה הלב, היינו חלב שעל גבי דפנות הריאה, ואמימר סבירא ליה, דקנה נפיק מגררת ופריש לליבא **ובגליון הש"ס** ביאר דמשום הכי לא הביא הרא"ש דברי רבה בריה דרב יצחק.

טז) **רש"י ד"ה תלתא קני הוו**, לאחר שהקנה נכנס לחוזה מתפצל לשלשה. עיין **קהלות יעקב** (סימן יז) דהאריך להקשות דהמציאות אינה כן.

יז) **גמ'**, **דליבא פליגי**. עיין בהגהות אשר"י (סימן יב) שכתב, דבדק רבינו שמשון בקנה הלב ומצא בו נקבים קטנים, ודן לאסור כיון דקיימא לן כרב באיסורי, ושאל לטבחים ואמרו לו דהיינו רביתייהו. וביאר, דלא הוי טריפה משום דחלב טהור חופהו, וכי קאמר רב במשהו, היינו שלא במקום חלב, ועיין שם עוד.

יח) **רש"י ד"ה מתני איפכא**, וכלישנא קמא דהא קם ליה רבי יוחנן כוותיה דאמר לעיל ניקב למטה מן החוזה נדון כריאה. ובתוס' ד"ה **מר בר חייא דחו**, דמנא לן דרבי יוחנן איירי בקנה הריאה, דלמא איירי בקנה הכבד, דהא תרוייהו למטה מן החוזה נינהו. ובר"ן (י. בדפי הרי"ף) דחה ראיית רש"י, דאפשר דרבי יוחנן מייירי קודם שהקנה מתפצל, דלכולי עלמא הוי במשהו.

יט) **גמ'**, **דכבדא כריאה**. ביאר בפסקי הרי"ד, דהיינו משום דקנה הכבד יורד מן הריאה.

כ) **גמ'**, **דכבדא ככבדא**. פירש רש"י ד"ה **דכבדא**, דהיינו עד שינטל כולו וכדאייתא במתניתין **לעיל** (מב). דטריפה דכבד אי לא נשתייר ממנו כלום. ובר"ן (י. בדפי הרי"ף) כתב, דמטרפא אי לא נשתייר ממנו כזית, **וכדלקמן** (מו). וכתב **המלא הרועים** בדעת רש"י, דהכא לא שייך למימר הכי, כיון דהקנה דק, ולא מסתבר לומר דבעי כזית, דאפשר דאין בכלולו כזית. ואי סבירא ליה לרב נחמן דאמר בכזית, דהכא שיעורו לפי קטנו, הוה ליה לפרושי, ועל כרחק דלא בעי כלל, וסגי במשהו. ועיין עוד **בחיודושי רבינו מאיר שמחה** שכתב, דלולי דברי רש"י היה נראה לבאר, דאף נטלה כולה כשרה, דהא נשתייר מן הכבד גופיה.

כא) **גמ'**, **חוט השדרה שנפסק ברובו דברי רבי רבי יעקב אומר אפילו ניקב וכו' אין הלכה כרבי יעקב**. הרמב"ם (פ"ט משחיטה ה"א) פסק, דנסדק דפסול היינו לרחבו, אבל לארכו, כשר. וכתב **הכסף משנה**, דיליף לה מפסוקת הגררת, דאמרינן **לעיל** (עמוד א) דנסדקה לארכה כשרה. וכתב **הבית יוסף** (סימן לב), דאף דבגררת בעינן נשתייר למעלה ולמטה, הכא כשרה אף אי לא נשתייר. ובכסף משנה (שם) הקשה על הרמב"ם, דאי יליף לה מגררת, מאי שנא. ואמנם הפרי **חדש** (סימן לב סק"ב) כתב, דאף בשדרה בעינן להאי שיעורא. ועיין **בפלתו** (סימן לב סק"ב) דתלי האי פלוגתא, בפלוגתת האחרונים גבי גררת, אי סגי כשהשיור מחוץ למקום שחיטה (עיין לעיל עמוד א אות ז), דאי סגי התם היינו משום דלא בעינן שיור באותו אבר וסגי במה שמחובר למעלה, אף הכא מהני הא דנתשייר מן המח. ועיין שם.

כב) **גמ'**, **שם**. עיין **באר היטב** (סימן לב סק"א) שהביא פלוגתת האחרונים, אי בשדרה מצטרפין נקבים לרובא, כמו לענין גררת (לעיל

הפרי חדש (שם סק"ו) פליג, וכתב דהרי"ף והרמב"ם מייירי בעוף דוקא. ט) **תוס' ד"ה ניטלה**, תימה לישמעין ניקבה וכל שכן רצועה. הקשו **בחיודושי הגרע"א והמעדני יו"ט** (סימן י אות ש), מאי קשיא להו, הא ודאי ברצועה איכא חידוש, דלא בעי שיעור איסור לארכו ולרחבו אלא סגי במתלקט. ותירץ **הקרן אורה**, דהתוס' מקשו דלשמעין נקבים שיש בהם חסרון דאמרינן דמצטרפין וכל שכן נטלה רצועה שהנקב כולו ביחד. ועיין שם עוד.

י) **גמ'**, **שם**. כתב **הטור** (סימן לד), דבעי מכל מקום דישאר שלם במקום הראוי לשחיטה. ועיין **בבית יוסף** (שם) דכתב דהני מילי בסוף הקנה, במקום הקרוב לריאה, אבל למעלה מהני אפילו במקום שאינו ראוי לשחיטה, דהתם אינו נפסל במשהו, אלא ברוב. ובב"ח (שם) פליג, והוכיח מלשון **הרמב"ם** (פ"ג משחיטה הכ"ד), דבעי במקום הראוי לשחיטה, וכן הביא בשם **הכל בו** (הלכות שחיטה פרק ג פב), וביאר הטעם, דכיון דהשיור גורם שיתרפא בעי שיהא הקלקול מעין התיקון, דהיינו במקום הראוי לשחיטה.

יא) **גמ'**, **ובלבד שלא תיאנס**. כתב **השיטה מקובצת** (השלם) בשם הרא"ה, דהיינו כשיעור דעד כנפי ריאה. ובשם **פסקי הרי"ד** כתב, דהך מאן דאמר פליג אמאן דאמר עד כנפי ריאה, וסבר דלא סגי עד כנפי ריאה אלא כל שתפשוט צוארה וכו'.

יב) **גמ'**, **אנסה עצמה מהו**. ביאר בשו"ת **אבני נזר** (יורה דעה סימן יט) דמספקא ליה, מי אמרינן דבתר שעת שחיטה אזלינן וכשירה. או דילמא בתר מה שהיא רגילה וטריפה. והקשה, הא בשחיטת חצי קנה ראשון לא נפקא חיותא ואינו נחשב לשחיטה, דמהאי טעמא כשר שהיה במיעוט קמא דקנה. ואם כן הא נטרפה במיעוט קמא, כדן ניקבה הריאה בכל שהוא, ואף דעתה אנסה עצמה והווי מעל החוזה, כיון שתחזור לרגילותה יהיו הסימנים מתחת החוזה, וכדחזינן גבי וושט שניקבו שניהם זה שלא כנגד זה דטריפה משום דגמרא ופשטה. ואין לומר דכיון שנעשית טריפה במשהו הראשון תיכף מתחלת השחיטה, דהא טעם הטרפות משום דחשיב למטה מהחוזה, ואם כן לא יהיה מקום שחיטה. אלא דמכאן מוכח דדוקא בשהה במיעוט קמא אמרינן דהשחיטה מתחלת לאחר מיכן, כיון שאין כאן שחיטה כתיקונה, אבל בשחט כתיקנו גם מיעוט קמא דקנה חשיב להכשיר. וכיון דשחיתו גרמה לו לא חשיב טריפה כהאי גוונא. ולכאורה נראה לדבריו, דאי שהה במיעוט קמא בהאי גוונא דהווי טריפה ממה נפשך, דאי אינה שחיטה הווי כנקובה במשהו, ואי הווי שחיטה, חשיב שהייה. (א.ק.י.).

יג) **גמ'**, **שם**. פסק **הרמב"ם** (פ"א משחיטה ה"ח) דהרי זה ספק נבילה. ועיין **פרי מגדים** (סימן כ משבצות זהב סק"ג) שהאריך בביאור דבריו, וכתב, דנפקא מינה לענין אותו ואת בנו, דכיון דמספקא לן שמא הוויא שחיטה, אסור לשחוט את בנה, באותו יום.

דף מה ע"ב

יד) **גמ'**, **בעי רב זירא לבית חלל גדול או לבית חלל קטן**. פירש רש"י ד"ה **לחלל גדול**, חלל האמצעי, וברש"י ד"ה **חלל קטן** פירש, דהיינו חדרים קטנים שיש בלב. ועיין **ברמב"ם** (פ"ו משחיטה ה"ה), דנראה דביאר דגדול היינו חלל גדול שבצד שמאל, וקטן היינו החלל שבצד ימין. ובשלחן ערוך (יו"ד סימן מ' סעיף א) כתב, דאיכא ג' חללים ללב.

דף מו ע"א

א) גמ', אם תמצוי לומר עד ועד בכלל פרשה עצמה מהו. עיין בבבאור הגר"א (יו"ד סימן לב סק"ג) שכתב, דמדלא בעי רב פפא אם תמצוי לומר עד ועד בכלל פי פרשה שלישית מהו, מוכח דפי פרשה שלישית ודאי לא היא טריפה, ולהכי פסק כן הרמב"ם (פ"ט משחיטה ה"ג) ועיין עוד בים של שלמה, ובמהרש"א בדברי התוס' ד"ה ואם תמצוי לומר. אמנם הרשב"א (תורת הבית בית ב' שער ג מ.) פסק, דפי פרשה שלישית הוי נמי ספק, והוכיח כן מדאמרה הגמ', "פרשה שלישית הרי היא כבשר", דמשמע דפי פרשה שלישית אינו כבשר. וכן פסק בשולחן ערוך (יו"ד סימן לב סק"ג). ובביאור הגר"א (שם) כתב, דיש לדחות הוכחתו, דאפשר דרב פפא לא נסתפק אלא לאשוויי לפרשה ראשונה ודאי טריפה, ולא אתא לענין לאכשורי. ועיין עוד בבית יוסף (סימן לב) ובכסף משנה (שם).

ב) רש"י ד"ה תידון כבשר, בתוה"ד, ומפי גאון אחר שמעתי פרשה עצמו נשבר הצלע עצמו. וכן ביאר בלחם משנה (פ"ט משחיטה ה"ג) בדעת הרמב"ם (שם) עיין שם.

ג) גמ', ניטל הכבד. עיין פלתי (סימן מא סק"א) שכתב, דמשמעות הגמ' וכל הפוסקים, דפסול ניטל הכבד, הוי פסול מחמת עצמו, ולא מחמת המרה. אמנם הביא דבתורת הבית משמע, דהוא משום מרה. וכתב, דאפשר דהא דבעי כזית במקום חיותה וכזית במקום מרה, היינו דבמקום חיותה הוא משום הכבד, ובמקום מרה היינו משום מרה. ועיין שם מה שכתב. ועיין להלן אות ו'.

ד) גמ', אמר להו ערוקאי כזית שאמרו במקום מרה. עיין בפלתי (הובא באות הקודמת) שביאר, דרבה ורב יוסף ערקו, כיון שקשה היה להם ללמוד תורה במקום צרות וגזירות, ואמר להם רבי זירא, דאין לעשות כן, דכן היא המדה, דמיום שחרב בית המקדש נגזר ללמוד תורה מתוך צער וטירוף הדעת, והראיה, מהא דבעי כזית במקום מרה, דאף דכל חולי ומחלה תלויים במרה, מכל מקום שם תלויה חיות הגוף.

ה) גמ', שם. עיין באות הקודמת. ובחידושי חתם סופר ביאר על דרך צחות, דהא דמטביל ליה רבי שמעון ברבי, אליבא דאמת לא היה זה משום דעשירין מקמצין, דלא חשיבי צדיקים לקמץ, אלא משום דהחיות תלוי בה, והא דעשירין מקמצין אינו אלא לסימנא בעלמא, אבל עתה כשברחתם מחמת הפסד ממון, גיליתם דאף צדיקים מקמצים ולא משום דהחיות תלוי בכבד, ואם כן כזית שאמרו במקום מרה, ולא במקום חיותה. ועוד פירש, דהם סברו דכדי להתפלל על העם היו צרכים להיות שלא במקום צער, דאין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים, ואמר להם רבי זירא, דאדרבא הכזית המגן צריל שיהיה במקום מרה. ועיין שם עוד.

ו) גמ', כזית שאמרו במקום מרה רב אדא בר אהבה אמר במקום שהיא חיה. עיין חידושי הגרע"א לעיל (מב.) בדברי התוס' ד"ה ניקב, שכתב, דמאן דאמר במקום מרה, סבר דפסול ניטל הכבד הוא משום דסוף מרה לינטל, ומאן דאמר במקום חיותה, סבירא ליה דניטלה הכבד הוא משום הכבד גופיה. ועיין שם עוד, ולעיל אות ג'.

ז) גמ', מתלקט מהו ברצועה מהו וכו' מרודד מהו. כתב בחידושי הרשב"א, דנראה דכולהו איירי במקום חיותו, דבלאו הכי ודאי לא מהני.

עמוד א). דדעת הש"ך (שם סק"א) בשם הר"ח, דאין מצטרפין. ודעת הפרי חדש (שם סק"א) דמצטרפין.

בג) גמ', נתמרח פסול נתמסמס פסול. כתב המאירי, דבעינן נתמרח או נתמזמו רובו, דרובו ככולו. נלכאורה נראה דבעי רוב כל המוח, ולא רוב בהיקף אחד, דהא אף בנחסר כיון שהעור קיים לא פסל, והיינו אף על הצד שפירש רש"י בד"ה מפני, דהעור עתיד ליפסק, דמה שהעור עתיד ליפסק היינו משום שהמוח לקה ברובו, וכמשמעות דברי רש"י. כד) גמ', נתמזמו. פירש רש"י ד"ה נתמזמו, נתרקן מקצת המוח מאליו. וברי"ף (דף י. מדפי הרי"ף) ביאר, שיכול לעמוד אבל מתנדנד.

כה) גמ', מיתבי רבי שמעון בן אלעזר אומר בהמה שנתמזמו מוחה טרפה. כתב הרא"ש (סימן יב), דמדמקשה ממוח אחוט השדרה, שמעינן דהמרכה והמסמסה פוסלת במוח. וכן כתב בתורת הבית (בית ב שער ג א.). וביאר, דהיינו משום דכל שהגיע להפסד זה עתיד הקרום לינקב.

כו) גמ', שם. עיין באות הקודמת בדברי הרא"ש, והוסיף בשם רבינו אלעזר הלוי, דאם המוח מקיף את המים סביב סביב, כשר, דהדר בריא. ועיין עוד בלחם חמודות (שם אות ט).

כז) גמ', שם. עיין באות כה. וכתב הש"ך (סימן לא סק"ב) דשיעור המרכה והמסמסה במוח דראש, כל שאילו היה עומד בחוט השדרה והיו מעמידים אותו לא היה יכול לעמוד. ועיין תבואות שור (שם סק"ב).

כח) תוס' ד"ה נתמזמו, תימה לריב"ם דמייתי ראייה ממוח דראש דשיעורו בנקב משהו למח חוט השדרה דשיעורו ברובו. כתב הלב אריה, דריב"ם סבר, דפסול נמסמס ונתמרח הוא משום דעתיד לינקב, וכביאור הראשון ברש"י ד"ה מפני, ולכן מדמה לה לינקב קרום של מוח, אבל יש ליישב, כביאור השני ברש"י, דאין הטעם משום דעתיד לינקב, אלא משום דהוי כנחסר מן המוח עצמו, ולהכי שפיר יש לדמותו לנגף המוח שבראש. והתורת חיים, כתב ליישב אף כביאור הראשון ברש"י, דמדמי הא דחוינן דיש כח במזמו לנקוב את הקרום של מח, והכא נמי עתיד לינקוב את חוט השדרה, וכיון שיקוב, יקוב וילך עד רובו.

כט) תוס' ד"ה מאן דאמר, דדלמא וכו' ונקט רוב עורו לאשמעינן דאפילו עורו בעי רוב. כתב הקרן אורה, דנראה דאף לרבי יעקב דלענין חוט השדרה סגי בנקב להטריף, לענין מוח הראש דלא מצינו טריפות רק המרכה ונתמסמס, בעי איהו נמי רובא. והקשה, דאם כן לא איצטרין לאשמעינן דברוב עורו דוקא ולא מיעוטו, דממילא שמעינן לה, דהא על כרחך פלוגתייהו דרבי ורבי יעקב בעור היא, ואם כן, כל כמה דלא הוי רובא לאו טריפה, דלא מצינו טריפה אלא או בנקב או ברובא.

ל) רש"י ד"ה מפני, בתוה"ד, וכל הני נתמרח ונתמסמס בכלל נפסק החוט הן דקים להו לרבנן שמתוך ליקוי זה עתיד לינקב וליפסק. נסתפק הפרי מגדים (סימן ל שפתי דעת סק"ה), בכל הנך טריפות, דהו משום דעתיד לינקב, אי אינה חיה י"ב חדש, או דעד י"ב חודש ינקב, ולאחר שינקב איכא עוד י"ב חדש. ועיין שהאריך. ועיין עוד גליון מהרש"א (שם סק"ז). ובקרן אורה לקמן (מו: בדברי התוס' (שם) ד"ה היינו.

דבעי תרוייהו הוי כלישנא דאמרי לה וברעת שמואל. ועיין עוד במעדני יו"ט (אות ק).

טו גמ', האי ריאה דאגליד כאהינא סומקא כשרה. כתב בחידושי הרשב"א בשם הבה"ג, דהני מילי דלא מפקא זיקא. וכתב הרשב"א, דלשיטתו צריך לומר דבעיא בדיקה, אף דבגמ' משמע דכשרה בלא בדיקה.

דף מו ע"ב

טז גמ', מיייתנין מתיכלתא דמיא פשוירי וכו'. כתב הבית יוסף (סימן לו) בשם רבינו ירוחם, שהכלי שמושיבים בו את הריאה יהיה מקוניא, כלומר מחופה באבר, וכן כתב בדברי חמודות (אות מד) בדעת רש"י ד"ה מיייתנין דכתב קוניא בלע"ז, וקוניא היינו אבר, ועיין שם עוד. אמנם בשיחת חולין תמה על ראייתו, דקוניא בלע"ז היינו גיגית ולא אבר. וכתב הבית יוסף, דנראה דיליף לה מדין צמקה הריאה דבעי לבדוק במיא פשוירי ובכלי מחופה אבר. כדכתב הטור שם בסוף הסימן, ומיהו בכנסת הגדולה (הובא בהגהות על הטור הוצאת שירת דבורה) כתב לענין צמקה הריאה, דצריך לומר בכלי שאינו מחופה אבר, ועיין שם שהביא דכן דעת הרשב"א ורש"י.

יז גמ', פשוירי. כתב הרשב"א (תורת הבית בית ב שער ג לא): בשם רב יהודאי גאון, דהיינו כשיעור הפשרת מים שנפשרו בקיץ ועמדו בבית, שנפשרין בחום היום.

יח גמ', בחמימי לא דכווצי בקירי לא דמטרשי. פירש רש"י ד"ה דכווצין, דהנקב נסתם. ובד"ה דמטרשי כתב, דמקשין אותה, ואם אין נקב בקרום העליון ויש נקב בתחתון מתקרע העליון מחמת שהוא קלוש. ובר"ן (י: בדפי הרי"ף) הוסיף, דמיא קירי מותחין את הקרום ומקרעין אותו. ובשם אית דמפרשי כתב, דבקירי מקשו לה המים וסותמין את הנקב. וכתב הבית יוסף (סימן לו), דנפקא מינה, דלרש"י אם בדק במיא דחמימי, שוב אין לה בדיקה כיון דכווצי, ולאית דמפרשי, אי שרו במיא קירי לא מהני תו בדיקה.

יט גמ', מותבינן כפשוירי ונפחינן לה. כתב במעדני יו"ט (אות א), דאחר שנתנוה במים נופחין אותה. והביא, דכן כתב הטור (סימן לו).

כ גמ', רש"י ד"ה תתאה אינקיב, והרוח יוצא מבפנים דרך הנקב ואינו יכול לצאת חוץ מפני קרום העליון שמגין ונכנס הרוח לבין ב' הקרומים לפיכך היא משמעת קול. ומבואר, דאיכא ריוח בין ב' הקרומים. ועיין בשו"ת הרשב"א (ח"ג סימן רי"ז) דכתב, דאין ריוח בין ב' הקרומים, (ולכתי כשרה בנקבו שניהם זה שלא כנגד זה, עיין לעיל (עמוד א) אות יב), והא דמשמעת קול, היינו משום הנקב בקרום התחתון.

כא גמ', ושאר שקצים ורמשים עד שיצא מהם דם. עיין רמב"ם (פ"ח משבת ה"ט), דמשמע בדבריו דשאר שקצים ורמשים אינו חייב כלל, ואף ביצא מהם דם. וכתב הכסף משנה, דנראה דהרמב"ם סבר דהך ברייתא דלא כהלכתא, כיון דתנן בשבת (עז). ושאר שקצים ורמשים החובל בהן פטור, ומשמע אף ביצא מהן דם. ועיין עוד פרי מגדים (אורח חיים סימן שטז משבצות זהב סק"ה).

כב גמ', רש"י ד"ה מי לא תניא, בתוה"ד, ואף על פי שנצרר הדם והאדים עורן מבחוץ אין זה לקותא שמתוך שערורן רך הוא ממחר להאדים. אמנם עיין במאירי שביאר, דמתוך שערורן רך אין הדם נצרר אלא חוזר

(ח גמ', במקום שהיא חיה. ביאר רש"י ד"ה במקום, דהיינו במקום שהכבד חיה משם. ובלישנא אחרינא פירש, דהיינו ביותרת הכבד. ועיין באיסור והיתר (כלל נא) שכתב, דמשום הכי בעי ג' כותים. בג' מקומות הללו.

ט גמ', הלכך בעי כזית במקום מרה וכזית במקום שהיא חיה. עיין גליון הגרע"א על השולחן ערוך (יו"ד סימן מא סעיף א) שכתב דאי ליכא אלא כזית אחד הויא ספק טריפה. וכן מבואר בביאור הגר"א (יו"ד סימן נו סק"ט), דרב פפא פסק כן כיון דהוי ספיקא דאורייתא. וכתב הפרי מגדים (שם בשפתי דעת סק"א) דאיכא נפקא מינה, בגוונא דנפלו לתבשיל מג' בהמות, דבחדא איכא כזית במקום מרה ובא' במקום הכליות וא' במקום טרפשא (עיין באות הקודמת דמספקא לן בג' מקומות), דלא בעי אלא ששים כנגד חדא מייניהו כיון דרק חדא מייניהו הויא טריפה, וביבש הכל מותר, דממה נפשך ב' כשרים וא' טריפה ונתבטל ברוב, עיין שם. ועיין לעיל אות ג בדברי הפלתי, דמבואר בדבריו דבעי תרוייהו בתורת ודאין.

י גמ', שם. כתב הרמב"ם (פ"ח משחיטה הכ"ב), אבל אם היה מפוזר או מרודד או שהיה ארוך כרצועה הרי זה ספק ויראה לי שהיא אסורה. והקשה הכסף משנה (שם) וכן בבית יוסף (סימן מא), מאי טעמא נקט לשון "ויראה לי" הא פשיטא דאסורה משום ספיקא דאורייתא. ותירץ, דאיירי בדאיכא כזית שלם במקום אחד, וכזית שני מתלקט או מרודד, וקא משמע לן דלא נימא דהוי ספק ספיקא, דספק אי בעי כזית באותו מקום, ואם תמצוי לומר דבעי, דלמא מרודד ומתלקט וכו' שרי, קא משמע לן דאסור.

יא גמ', הריאה שנקבה. כתב בתוס' הגרע"א בשם התורת חיים, דהא דקתני הריאה שניקבה, ולא ניקב קרום של ריאה, כדקתני לגבי מח ניקב קרום של מח, משום דקרום הריאה דבוק בבשר וכי חדא נינהו, וניקב הקרום חשיב נקבה הריאה גופה. ובמהר"ם שיף לעיל אמתניתין (מב). ביאר, דהוא משום דטעם פסול ניקב קרום של ריאה משום שהאוויר שבריאה יוצא דרך הנקב, דהיינו דהריאה גופה היא סיבת הטרפיפה. ועיין מה שכתבנו שם באות ה.

יב גמ', ואמרי לה קרמא תתאה. ביארו בתוס' ד"ה ואמרי, דהיינו כשנקבו תרוייהו. ועיין בתורת הבית (בית ב שער ג לא): דבנקבו שניהם זה שלא כנגד זה כשר כמו לגבי קורקבן, ועיין עוד בשו"ת הרשב"א (ח"ג סימן רי"ז). אבל הרא"ה בבדק הבית (שם) פליג, וכתב, דטרפה משום דריאה עיקרה לקלוט את הרוח, וכיון דנקבו שניהם אף זה שלא כנגד זה הרוח אינו נשמר.

יג גמ', אמר רב נחמן וסימנך כיתונא דורדא. ביאר רש"י ד"ה כיתונא, דהיינו מלבוש אדום שהריאה מונחת בו. ולעיל מיינה כתב רש"י, דרב נחמן קרמא תתאה סבירא ליה. וביאור הדברים, כמו שכתב באור זרוע (תיא) דהקרום העליון לבן והתחתון אדום ולהכי קרי לתתאה כיתונא דורדא.

יד תוס' ד"ה ואמרי לה קרמא תתאה, כלומר עם עילאה דאי תתאה גרידא הא פסקינן בסמוך דבעינן תרוייהו ואם כן לא הויא לא כרב ולא כשמואל. ביאר המהר"ם, דתוס' סברי דלישנא קמא אמרי רב ושמואל תרוייהו דקרמא עילאה הוא דחשיב, ולדעת האמרי לה, פליג שמואל וסבירא ליה דבעי נמי קרמא תתאה. ולהכי הא דמסיק לקמן (עמוד ב)

דף מז ע"א

א) גמ', הני תרתי בועי דסמיכן להדדי לית להו בדיקותא. פירש רש"י ד"ה תרתי, דקים ליה לרבא דאינן סמוכות אלא מחמת נקב שהיה בריאה והעלה הנקב את הבאות הללו סביביו. דהיינו דהווי ודאי טריפה. והקשה בחידושי הרשב"א, דאם כן הוה לה לגמ' לבאר שיעור הסמיכות. והביא וכן הר"ן (יא. מדפי הרי"ף), דברמב"ם (פ"ז משחיטה הי"א) מבואר, דהוא משום שקרוב הדבר שיש נקב ואין דרך לבדוק. והקשו, דינקוב בבעות ויוציא את המוגלה ואחר כך יבדוק אם יש נקב. ועיין במעדני יו"ט (סימן יד אות צ).

ב) גמ', שם. עיין באות הקודמת. ובחידושי הרשב"א ביאר, דהיינו משום דכיון דסמיכן אהדדי, חיישינן שתדחוק האחת את חברתה ותבקע אחת מהן. והוסיף, דהשיעור הוא כדי שתדחוק אחת את חברתה. והר"ן (יא. מדפי הרי"ף) ביאר, דחיישינן דעל ידי שתדחוק אחת את חברתה תנקב הריאה. נאולוי יש לומר דנחלקו, דלדעת הרשב"א, אף אי איכא נקב, מכל מקום הבעה חשיבא לסתום ולכך טריפה משום דחיישינן שתינקב הבעה, והר"ן סבר דאי איכא נקב לא מהניא הבעה לסתום, ולהכי תלי לה בניקוב הריאה. (א.ק.).

ג) גמ', שם. עיין מה שנתבאר באות א', וב' וכתב בערוך השולחן (סימן לו סקכ"ה), דנפקא מינה (בין דברי רש"י להרשב"א והר"ן), בגוונא שבראשם קרובים ובשרשם אינן קרובים, דלרש"י אינה טריפה כיון דבשרשם אינם קרובים ולא תלינן בנקב, ולהרשב"א והר"ן טריפה כיון דדחקי אהדדי.

ד) תוס' ד"ה אי, בתוה"ד, ואין לאסור מפני שנראה כשתי בועות וכו'. אמנם בהגהות מיימוניות (הובא באות הקודמת) הביא בשם ספר התרומות, דהוא משום דמחזי כב' בועות ויש לחוש למראית העין. וכתב עוד, דאי יש לה היקף בשר כשירה, וכמו שכתבו התוס'. ועיין ברמ"א (יו"ד סימן ל"ז ס"ד) שכתב דבעי שיהא באותו בשר מראה ריאה.

ה) גמ', חמשה אוני אית לה לריאה וכו' תלתא מימינא ותרתי משמאלה. העיר הפרי מגדים (סימן לה שפתי דעת סק"א), לאיזה צורך הקדים רבא חמשה אוני אית לה לריאה וכו'. וכתב, דאפשר דאתא למעט אי איכא טפי מה' בכל צד, או דאי איכא ד' בימין וא' בשמאל כשר (עיין להלן אות יא). ודחה, דהא קיימא לן דלא כתרוייהו, דמכשרינן בטפי מי' וטרפינן באיכא ד' בימין וא' בשמאל. ועיין שם מה שכתב בשם התבואות שור (סקכ"ט), דרבא אשמועינן דה' אוני אית ליה לריאה, ואי חסר או יתר אף שלא בררא דאוני טריפה, דאי הוה אמר רבא רק דתלתא מימינא ותרתי משמאלה, לא הוה ידעינן דמיטרפא בחסר ויתר, אלא בחסר ויתר דבררא דאוני.

ו) גמ', חליף. עיין רש"י לעיל (מג). ד"ה לא תיפוק שכתב, דפסול חליף, משום דחשיב כחסר, דכל אחד חסר במקומו. וכן מבואר ברמב"ם (פ"ח משחיטה ה"ג). וכתב הפרי מגדים (בפתיחה להלכות בדיקת הריאה, ריש סימן לה), דלדברי רש"י אי איכא ג' בימין וב' בשמאל תהא כשרה כיון דלא חסרה, וליכא למיפסל משום יתרת, כדאמרינן בסוגיין דלית הלכתא כוותיה דרבא דפסל ביתרת. ודחה, דפסולה משום דלאו אורחה הוא והווי יתר כמאן דחסר, ועיין שם.

ז) גמ', שם. עיין ברמ"א (יו"ד סימן לה ס"ב) שכתב, דצורת האונות של

ומתרפא. ובחידושי הר"ן בשבת (קז): ביאר, דכיון שאין להן עור שיעכב את הדם אילו היה הדם נעקר היה יוצא לחוץ.

כג) גמ', לשאר שקצים ורמשים מרמינן לה דתנן נצרר הדם אף על פי שלא יוצא. ביאר בחידושי הר"ן בשבת (הובא באות הקודמת), דכיון שיש להם עור הוא מעכב את הדם מלצאת, ואלמלא העור שמעכבו היה יוצא, ולכך חייב משום נטילת נשמה, שהדם הוא הנפש. ועיין רש"י שבת (קז). ד"ה והחובל, שביאר א. בשם רבו, דהוא תולדה דשוחט. ב. משום צובע. ועיין תוס' שבת (עה). ד"ה כי שנקטו דהוא משום תולדה דשוחט.

כד) גמ', שם. עיין באות הקודמת. ועיין תוס' כתובות (ה): ד"ה דם, שהוכיחו מסוגיין דאין החיוב משום צובע, דהא בשאר שקצים ורמשים דלית להו עור, חייב ביצא הדם, אלא משום נטילת נשמה, ועיין עוד בחידושי הר"ן (שם). ובפרי מגדים (הובא באות כג) תירץ, דביצא מהן דם, אף לרש"י (דסבירא ליה דבנצרר הוא משום צובע ולא משום נטילת נשמה) חשיב נטילת נשמה, דאף יציאת דם חשיבא נטילת נשמה, אלא סבירא ליה דנצרר לא חשיב יציאת דם, ופליג על סברת הר"ן דחשיב יצא הדם אלא דהעור מעכבו.

כה) גמ', אלא לא שנה. כתב בהשגות הראב"ד (פ"ז משחיטה הט"ז), דבשאר מראות הפוסלות בעינן דוקא בכולה, אבל במקצתה הדר בריא. והקשה בספר שחיטת חולין, דבסוגיין מבואר דאין לחלק בין כולה למקצתה. ותירץ, דאדרבה, מהא דבעינן לאוכוחי מההיא דמילה, מוכח דבלאו הכי שפיר מצינן לפלוגי בין כולה למקצתה, ודוקא באדום ליפינן ממילה דאין לחלק.

כו) תוס' ד"ה אלא, בתוה"ד, ולפירושו הא דאמר לקמן אדומה כשרה וכו'. הרא"ש (סימן יג), כתב ליישב קושית התוס', דיש שחילקו בין אדומה להאדימה, דהאדימה משמע שהאדימה ביותר, והיא באה מחמת לקותא. ודחה דבריהם, דאם כן הוה ליה למיבעי לקמן (מז): האי אדומה היכי דמי, כדמיבעי לגבי ירוקה. ובשם רבינו אפרים כתב ליישב, דהכא מיירי כשהאדימה מחמת מכה, וכדמדמינן לה לחובל בשבת, וכיון שנצרר הדם, סופו לינקב, ולא דמי לאדמומית דלקמן (מז): דאיירי בהאדימה מחמת עצמה.

כז) תוס' ד"ה אוכמי, בתוה"ד, יש לפרש דהיינו כשרובה כך ומעשה בא לפני רבינו תם והכשיר. בתוס' הרא"ש הוכיח כן בשם הראב"ד, מהא דאמרינן ריאה שיבשה במקצת, ולא שיבשה סתם, דשאר טרפות לא הוו טרפות במקצת. ודחה דבריו, דמדבעי לפלוגי לעיל בהאדימה בין כולה למקצתה, ודחי דלא שנה, משמע דשאר טרפות אפילו במקצת הוי לקותא.

כח) תוס' ד"ה היינו, בתוה"ד (הנמשך לדף מז), והא דטרפה שלא כסדרן היינו משום שסופה להתפרק וחשיב כנקובה. הקשה הקרן אורה, אמאי טריפה, הא אכתי ליכא שום ריעותא, בשלמא גבי הומרך המוח, דאמרינן לעיל (מה): דהוויא טריפה, ופירש רש"י (שם) ד"ה מפני דהוא משום דסופו לינקב והווי כנקוב, התם היינו משום דכבר עתה איכא ריעותא, ונשאר בצריך עיון. אמנם מדברי הרמ"א (יו"ד סימן מ"ג) משמע, דבנמצאת מחט בלב אי סופה לינקוב הווי טרפה, אף דאכתי ליכא ריעותא כלל בלב גופיה, ומבואר דאף כהאי גוונא חשיב עתיד לינקב.

מספיקא, וכן מבואר בדברי המגיד משנה (פ"ח משחיטה ה"ז) והרמב"ם פסק לחומר.

(יד גמ', איכא דאמרי בחזותא. כתב הרמב"ם (פ"ז משחיטה ה"ז), דכל מראות פסולין פוסלין בכל שהוא, דהוי כניקב. והראב"ד השיג עליו, דכל היכא דלא כתיב במקצתה אינה טריפה עד דאיכא כולה.

(טו גמ', שם. כתב המגיד משה (להר"י יהודה כלץ) (פ"ז משחיטה ה"ז), דהיינו בריאה גופה, אבל בצמחין שעלו בריאה לא פסיל מראה.

(טז גמ', שם. פירש רש"י ד"ה דנפחא, דהיינו לבנה כעין בקעת. וברמב"ם (פ"ז משחיטה ה"ח) כתב, דנמצאת כעין חריות של דקל

אסורה מספק שהוא קרוב למראה האסור. והקשה הבית יוסף (סימן לב), הא חריות צבען ככרתי וירוק כשר, ותיריך, דאינו ככרתי ממש, עיין שם. וברמב"ם משה (שם) כתב בשם רבינו ירוחם, דבמראה לובן אף במראה לובן ביצה, טריפה, והביא, דהבעל העיטור הכשיר במראה לובן.

(יז גמ', דשיעא. כתב רש"י ד"ה דנפחא, דאי אינה עשויה בחיתוך גמור ובסדק אלא כמין מראה הפרש ניכר בו כשרה. ובר"ן (יא: בדפי הרי"ף) כתב בשם הרב אלברגלוני, דמיינתין סכינא דחליש פומא, ואי נפקא זיקא מביניהו, חדא היא וטרפה. והביא, דהרמב"ם (פ"ח משחיטה ה"ו) כתב, דאם יש ביניהן שיעור עלה של הדס, כשרה, ואם לאו טריפה. ובהגהות אשר"י (סימן יז) כתב בשם הבה"ג ור"ח ורבינו שמואל בר חפני, דבקמט מעט כשר, וכדעת רש"י.

(יח גמ', איכא דאמרי בחזותא וכו'. כתב הר"ן (יא: בדפי הרי"ף) בשם רבנו האי גאון, דאי נופח את הבהמה ועומדת על מראה כשר כשרה, דכן הוא דרך הריאה בתוך הבהמה, שעומדת נפוחה.

(יט גמ', אדומה כשרה. עיין תוס' לעיל (מו: ד"ה אלא לא שנתו שכתבו בשם ר"ח, דהא דאדומה כשרה היינו כשמתלבנת על ידי נפוחה, דאי לאו הכי טרפה. וברש"י (שם) ד"ה אלא לא שנתו, דמראה אדום כשר (אף בלא נפוחה).

(כ גמ', שמלה בנה ראשון ומת וכו'. פירש רש"י ד"ה המתניני, דאין לך דבר העומד בפני פקוח נפש וכו'. והקשה הלב אריה, מדוע בעי לנמק ההמתנה משום פיקוח נפש, נימא דבעי להמתין משום דבעי הטפת דם ברית, כיון דעדיין לא נבלע הדם באברים, גם דם מילה לא היה בו. ותיריך, דאי משום הכי לא דחינן מילה בזמנה, וכעין מה שכתב הש"ך (יו"ד סימן רסג סק"ב), דלא דחינן שבת בשביל הטפת דם ברית.

(כא גמ', שמלה בנה ראשון ומת שני ומת שלישי הביאתו לפני. כתבו תוס' ד"ה שלישי, דנראה דסבר דבתרי זימני הוי חזקה. וברי"ף (יא: בדפי הרי"ף) הגירסא, שלישי ומת רביעי הביאתו. וכתב בהגהות חוות יאיר, דצריך לומר שני ומת שלישי הביאתו. ועיין במעדני יו"ט (סימן יט אות ע) שכתב, דהרי"ף והרא"ש פסקו, דלגבי מילה בתרי זימני הוי חזקה, ולכך ראוי לגרוס שני ומת שלישי הביאתו, אבל כתב, דאפשר דכך היה מעשה דבאה ברביעי ולא בשלישי. ועיין עוד במהרש"א.

(כב גמ', ככבדא כשרה כבשרא טרפה. פירש רש"י ד"ה ככבדא, דהיינו כמראה בשר וכמראה כבד. ובר"ן (יא: בדפי הרי"ף) הביא דעת הר"ז"ה, דלא איירי לענין מראה, אלא לענין גישתא, דקשה כבשר טרפה וככבד כשרה.

(כג גמ', האי ריאה דאוושא וכו' מיייתי משיכותא דמיא פשוירי ומותבנין

ימין אינן דומות לשל שמאל, ואם נתחלפו חשיב כחליף וטריפה. וכן אי נתחלפה האונא האמצעית של ימין בתחתונה, שגדולה יותר ממנה, או כשהאונא השמאלית העליונה גדולה מהעליונה הימנית, או האונא השמאלית גדולה מהימנית, מקרי חליף וטריפה. ובש"ך (שם סק"ה) הביא בשם הים של שלמה שהכשיר בכל הנך, ורק בנתחלף המנין או האומות באונות טרפה. ועיין בפרי חדש (שם).

(ח גמ', שם. כתב התבואות שור (סימן לה סק"ג), דאם איכא ג' בימין וג' בשמאל כשר. עוד כתב, דבאיכא ג' בימין וד' בשמאל חשיב חליף וטריפה, וכן כתב הש"ך (שם סק"ד).

(ט גמ', חסיר. כתב הטור (סימן לה) בשם בעל העיטור, דאי הויא כטרפא דאסא לא חשיב חסר. ועיין בדרכי משה (שם סק"ב), שדן כמה הוא שיעור טרפא דאסא, וכתב, דאנו נוהגין להטריף הכל לפי שאין אנו בקיאיין בשיעור טרפא דאסא.

(י גמ', שם. עיין ש"ך (סימן לה סק"ג) שדייק מלשון השולחן ערוך (שם) שכתב דאם חסרה אחת מימין ואחת משמאל טריפה, דאף אי איכא ד' בימין וא' בשמאל הויא טרפה, כיון שחסר בשמאל. והביא, דהתורת חיים הכשיר בזה.

(יא גמ', רש"י ד"ה אפילו, בתוה"ד, וכדמשתכחן תרתי עינונייתא שמעתי מפי מורי הזקן שנחלקו בה גדולי הדור וכו' ונראה לי שהיא טריפה דהא יתרת ביני ביני היא. הקשה בספר שחיטת חולין, הא טעמא דכל יתר טריפה משום ד"יתיר כחסר", והכא דחסר כשר, מאי טעמא יתיר טריפה. ותיריך, על פי מה שביאר בשו"ת אבני נזר (יו"ד סימן לט), דהא דבליכא ענונייתא כשרה, אין הטעם משום דחסר כשר, אלא דיש ב' אופני גידולי ריאות, דברוב בהמות ליכא עינונייתא, ובחיוי ברייתא איכא, ובכל בהמה דאית בה עינונייתא תלינן דנקטה דרך גידול דחיוי ברייתא ולהכי כשרה, (והני דידן דאית בהו עינונייתא, הוא משום דבהמות שלנו חשיבי חיוי ברייתא) ובליכא עינונייתא תלינן דהויא משאר בהמות דלית להו עינונייתא. אבל באיכא תרתי, ודאי הויא כחיוי ברייתא, דבעיא עינונייתא, שכך הוא דרך גדילתה, ובחסר וכן ביתיר הויא טריפה, ולהכי בתרתי חשיב יתר כחסר וטריפה.

דף מז ע"ב

(יב תוס' ד"ה אבל, בתוה"ד, אך מורי הרב דודי אמר שהיה מקובל לאסור ואפשר דטעמו משום דלאו אורחיה בהכי. ביאר הלב אריה, דתוס' סברי כרש"י דלעיל (עמוד א) ד"ה אפילו, דחסר עינונייתא כשרה, ואפילו הכי אי איכא תרתי טרפה, דלאו אורחיה בהכי. אבל דעת הרב דודי, כרבינו אפרים שהובא בתוס' לעיל (עמוד א) ד"ה כל, דחסרה עינונייתא טרפה, ולכך אתי שפיר דביתר נמי טרפה דיתר כחסר. ועוד כתב, דאפשר דהא דכתבו דלאו אורחיה, כוונתם כרבינו אפרים, דבחסר טריפה והכא נמי הוי כחסר. והוסיף דבזה מסולקת קושית הים של שלמה (סימן לא), שהקשה מנא להו לתוס' פסול ד"לאו אורחיה", דאין כונת התוס' דפוסל משום "דלאו אורחיה", אלא דמשום הכי הוי כחסר.

(יג גמ', איכא דאמרי בחזותא איכא דאמרי בגישתא וכו'. כתב הקרן אורה, דמדברי רוב הפוסקים משמע, דרפרם איכוון לכולהו, וכולהו הו דאי טרפה, אבל מהרמב"ם (פ"ז משחיטה ה"ח) משמע, דהיינו

לגבי השוחט בסכין ונמצאת פגומה, דכיון דבחזקת שנשחטה, לא חיישינן לטריפה ותלינן לקולא. אמנם הרא"ש, סבירא ליה איפכא, דבעי רגלים לדבר שאינו מחמת נקב בריאה, וכל היכא דליכא רגלים לדבר להכשיר, הויא טרפה. עוד כתב בחידושי הרשב"א, דיש לבאר דסבירא ליה לרב נחמן דאיכא מקצת סרכות בלא נקב, והויא ליה ספק ספיקא, ספק איכא נקב ספק ליכא נקב, ואם תמצוי לומר איכא נקב ספק בדופן ספק בריאה.

ו) גמ', העלתה צמחין חוששין לה. עיין תוס' להלן (בסוף העמוד) ד"ה העלתה, שכתבו לחלק בין העלתה צמחים בסרוכה לדופן דמוכחא מילתא שהצמחים מחמת נקב, להעלתה צמחים שלא במקום סרוכה, דכשרה. אמנם בשו"ת הריב"ש (סימן קפח) הביין בדעת הרמב"ם (פי"א משחיטה ה"ה), דהיינו אף בליכא ריעותא דסרוכה. והקשה, דבסוגיין מבואר דדווקא באיכא ריעותא, חיישינן באיכא צמחין. ועיין בכסף משנה (שם)

ז) גמ', מר יהודה משמיה דאבימי אמר אחר זה ואחר זה חוששין לה היכי עבדינן אמר רבא מיייתנן סכינא וכו'. כתבו התוס' ד"ה מיייתנן, דהיינו כשלא העלתה צמחים, אבל העלתה צמחים אפילו איכא ריעותא בדופן לא תלינן בדופן. וכן כתב הרא"ש (סימן כב), דאף אי איכא ריעותא בדופן, חוששין לה, כיון דאיכא נמי ריעותא בריאה. אבל בחידושי הרשב"א פליג, וכתב, דבין בהעלתה צמחים בין בלא העלתה צמחים, מהניא בדיקה. ועיין באות הבאה.

ח) גמ', שם. עיין באות הקודמת שהובאו דברי הרשב"א, דלאבימי בין באיכא צמחים בין בליכא צמחים מהניא בדיקת דסכין, דאי איכא מכה בדופן תולין בה. והקשה הרשב"א, דלרב נחמן, דתלוי אי איכא צמחים או לא, ניחא הא דבליכא צמחים תלינן בדופן להקל. אבל לאבימי, דסבר דבאיכא מכה בדופן תולין בה להקל אף בדאיכא צמחין, דהיינו דאף דאיכא למיתלי בריאה או בדופן, תלינן בדופן להקל, מאי טעמא בלא העלתה צמחין חוששין לה, הא איכא למיתלי בין בריאה בין בדופן. ועיין שם שחילק דבדאיכא מכה, קרוב הדבר מאד דמחמת מכה נסמכה, ואין זה משום דבכל ספק תלינן לקולא, מה שאין כן כי ליכא מכה ולא העלתה צמחים, כיון דאיכא ספק השקול, חיישינן דהוא מחמת ריאה, ועוד דהריאה יותר קלה אצל נקיבה מאשר דופן. ומה שכתב, דבליכא צמחין לא בעי בדיקה כלל. ועיין גם בר"ן (יב. בדפי הרי"ף).

ט) גמ', רב נחמיה בריה דרב יוסף בדיק לה בפשורי. כתב רש"י ד"ה בדיק, דאחר שמצא מכה בדופן בעי לבדוק, והיינו דרב נחמיה אתא להחמיר, דאף באיכא מכה בעי בדיקה. אבל הר"ן (יב. בדפי הרי"ף) פליג, וכתב דגמ' מוכח דרב נחמיה לאקולי אתא, דאף בדליכא מכה בדופן מהניא בדיקה, ודלא כרבין בר שבא דאמר דטריפה, דמשמע דלא מהניא בדיקה. ועיין עוד בחידושי הרשב"א מה שכתב בדעת הרי"ף.

י) גמ', ואי ליכא מכה בדופן מחמת ריאה הוא וטרפה. עיין בחידושי הרשב"א דלא גרס וטרפה, וכתב דמהניא לה בדיקה. וכן כתב בתורת הבית (בית ב שער ג לה:). ועיין מה שכתב הבית יוסף (סימן לט).

לה בגוה וכו'. הבית יוסף (סימן לו) הוכיח מהכא, דבלא ריעותא לא בעי לבדוק.

כד) תוס' ד"ה אבל, יש שרצו לאסור כשנראית הריאה חסירה וכו' אפילו עולה בנפיחה והעור והבשר קיים והשיב להם ריב"א דטעות הוא בידם דאם כן וכו'. והרמב"ם (פי"ח משחיטה ה"ז) פסק דטריפה. וכתב הכסף משנה, דיש לדחות הוכחת הריב"א, דהגמ' משני לפום סברת המקשה דסבירא ליה דחסרון מבחוץ לא הוי אלא על ידי נקב, אבל לפום קושטא, חשיב חסרון אף בלא נקב. ועיין שם.

כה) גמ', ריאה שנימוקה וקרום שלה קיים וכו' כשרה. הקשה החזון יחזקאל (פרק ג ה"ה), למה לי למימר וקרום שלה קיים, הא בכל ריאה בעי שיהא הקרום קיים. ותירץ, על פי דברי הרמב"ם (פי"ז משחיטה ה"ט) שכתב וקרום עלינן שלה קיים, דהיינו, דאף דבכל ריאה אי ניכב קרום העליון כשרה, כיון דקרום תחתון מגין, כדאיתא לעיל (מו). הכא לא מהני קרום תחתון כיון דאין בשר בריא שיחזיק את הקרום התחתון. ועיין שם עוד שכתב בדעת הרמב"ם, דסבירא ליה, דנימוקה ונשפכה כקיתון היינו הך הן.

דף מח ע"א

א) תוס' ד"ה שלפוחית, בתוה"ד, אבל ניקב כיס השתן או ניטל טריפה וכו'. בשיטה מקובצת (אות ה) הוסיף, דיש מתירין, ומפרשין דהיינו שלפוחית. ועיין ברא"ש (סימן מה) שהביא פלוגתא בניטלה השלפוחית, דלדעת השערים והר"ח, הויא טריפה, ולהראב"ן כשירה, לפי שלא מצינו טרפות זו בגמ' ואין לנו להוסיף הטרפות. וברמ"א (יו"ד סימן מה ס"ב) כתב להחמיר אף בניקבה.

ב) גמ', התליע כבד שלה וכו' היתירו להם. כתב הרשב"א (תורת הבית בית ב שער ג מא), דאפילו התליע במקום חיותה, כשרה. והר"ן (יב. בדפי הרי"ף) רצה לומר דהגמ' איירא בהתליע כולה, דאי בנשתייר כזית פשיטא דכשרה, וכי גרע מנטלה. אמנם כתב, דיש לדחות, דאפשר דבנשתייר כזית נסתפקו (והתירו להן), כיון דאפשר דגרע מנטלה, לפי שבהתליע סוף כולו להירקב (ודווקא בהי גוונא הכשירו לבסוף, ולא בהתליע כולה).

ג) גמ', ועלו עליה בני עסאי ג' רגלים ליבנה. כתב הר"ן (יב. בדפי הרי"ף), ששם היו הסנהדרין והיו מתקבצין שם. ועיין רש"י יבמות (קכב). ד"ה ג' רגלים שכתב, שהיו תלמידי חכמים נקבצים לשמוע דרשה בהלכות החג. ובשם תשובת הגאונים ביאר, דביום שמת אדם גדול קובעים אותו לכבודו, ומידי שנה שנה כשמגיע אותו יום מתקבצים להושיב ישיבה על קברו.

ד) גמ', דופן הסמוכה לריאה אין חוששין לה. כתב בחידושי הרשב"א וכן בתורת הבית (בית ב שער ג לה:), דהוא הדין בסרוכה שאינה סמוכה כל כך. אבל הרא"ש (סימן כב) כתב, דיותר נראה דבסמוכה הוא דמכשר רב נחמן ולא בסרוכה, דבסמוכה איכא רגלים לדבר שמחמת מכה שהיתה בדופן נסמכה, דאי הויא מחמת הריאה היתה נסרכת ולא נסמכת. נולכאורה יש לדון בלשון רש"י ד"ה סמוכה, שכתב דבוקה בצלעות. ועיין באות הבאה.

ה) גמ', שם. עיין באות הקודמת, וביאר בחידושי הרשב"א, דרב נחמן סבירא ליה, דאי איכא למיתלי, לא טרפינן, וכדאמר עולא לעיל (י).

דאפשר שיש לחלק בין לב לשאר איברים.
ב) גמ', כוותיה דאבוה מסתברא דהא תלינן בזאב. כתב בחידושי **הרשב"א**, דמכאן יש להוכיח, דאף בנקבה הריאה על ידי זאב תלינן לקולא, ושלא כדברי מקצת רבוותא שאמרו דדוקא בבני מעים תלינן בזאב. ועיין עוד **בחידושי הרשב"א** לעיל (ט). שהאריך בזה. ועיין בבית **יוסף** (סימן לו ד"ה ועל הא) שהביא דעת **רבינו ירוחם**, דבריאה דשכיחי טריפות לא תלינן להקל. אמנם הביא דעת **הרשב"א** ו**רש"י** ו**הר"ן** דאף בריאה תלינן לקולא.

ג) גמ', והלכתא לאחר שחיטה פריש. ביאר **המעדני יו"ט** (סימן כח אות ל) בשם **הכלבו**, דטעמא דתלינן לאחר שחיטה, דאמרינן שמתוך שמתה הבהמה והפסיק החום הטבעי, דחקה המורנא לצאת ולבקש חום. ועוד, דאפשר דכשהבהמה חיה, אינה יכולה לנקוב בריאה מתוך טרדת הריאה שמרחפת תמיד בלי הפסק.

ד) גמ', שם. עיין **שלטי הגבורים** (יג. בדפי הרי"ף) שכתב בשם **הריא"ז**, דאם נמצאה התולעת בתוך הנקב, נראה דהוא טריפה, שהרי לא פרשה התולעת מן הנקב, ולא נעשה הנקב על ידה.

ה) גמ', שם. כתב **השיטה מקובצת** (השלם) בשם **הרא"ה**, דאי הוגלד אסור, עיין שם.

ו) גמ', כשהוא אומר ואני אברכם הוא אומר כהנים מברכים לישראל והקדוש ברוך הוא מסכים על ידם. איתא בסוטה (לח:), אמר רבי יהושע בן לוי מנין שהקדוש ברוך הוא מתאוה לברכת כהנים וכו'. וכתב **המהרש"א** (חידושי אגדות שם), דרבי יהושע אויל לטעמיה, דסבירא ליה כרבי עקיבא, וכדכתב **רש"י** (שם) ד"ה ואברכה, ולפיכך הקשה מדוע מברכים, ותירץ, דהקדוש ברוך הוא מתאוה לברכתם שיתברכו ישראל גם מפי הכהנים.

ז) גמ', רבי ישמעאל שאמר משום אבותיו מאי היא דתניא ואת כל החלב וגו'. ביאר **בפרי מגדים** (סימן סד משבצות זהב סק"ה), דאף דקרא לא איירי לענין איסור אכילה, אלא לענין הקרבה על גבי המזבח, מכל מקום תלי הא בהא, דכל שקרב על גבי המזבח, איכא כרת באכילתו. ועיין עוד לקמן (עמוד ב) אות יב.

ח) גמ', ואת כל החלב וגו'. עיין **רש"י הוריות** (ז:), ד"ה כיון שביאר, דילפינן מ"ויור" יתירא ד"נאת כל החלב", לרבות חלב שעל גבי הדקין. וביפא עינים הביא בשם **ספר כנסת ישראל** שביאר, דילפינן מגופיה דקרא ד"את כל החלב". וכתב דכן משמע בתורת כהנים (ויקרא נדבה פרשה יד, ו).

דף מט ע"ב

ט) גמ', תותב קרום ונקלף. המרדכי (תרכג) ביאר בשם **רבינו יואל**, דכולהו הוי חדא, דאיירינן בחלב המכסה את הקרב, דהפרישה הוא התותב ואותו תותב יש לו קרום שנקלף. ורבינו אפרים כתב דהווי בג' מקומות, תותב, היינו החלב המכסה את הקרב, וקרום, היינו תחת החלב המכסה, ונקלף, היינו החלב שתחת הקרום, וכתב, דמשום הכי אף החלב שסמוך לקרב (תחת הקרום) אסור, ועיין שם עוד.

י) רש"י ד"ה אף כל קרום ונקלף, והיינו חלב שעל גבי הקיבה וכל שכן חלב שעל גבי הדקין. מבואר בדבריו דלרבי ישמעאל אף חלב שעל גבי הדקין אסור. ו**רש"י** לקמן (צג). בר"ה וזהו כתב, דנחלקו רבי ישמעאל

(יא) **גמ'**, טינרי טינרי. עיין **ש"ך** (יו"ד סימן לו סק"ח) שהביא פלוגתת **המהרש"ל** ו**שו"ת הרמ"א**, דלהמהרש"ל בעי שיהיה בה מעט לחלוחית דבלאו הכי חשיב "אטום בריאה" (ולא מוגלה). והרמ"א סבירא ליה, דאף אי ליכא לחלוחית, כל שיש לו מראה מוגלה הוי טינרי וכשר.

יב) גמ', מחט שנמצאת בריאה. כתב **הרמב"ם** (פ"ז משחיטה הי"ד), דמחט שנמצאת בריאה נופחין אותה, ואם לא יצא ממנה רוח, בידוע שזאת המחט דרך הסמפונות נכנסה ולא נקבה. והקשה **הראב"ד**, דכיון שנמצאת המחט הרי נחתכה הריאה ואיך אפשר לנפח אותה. ותירץ **הכסף משנה**, דאיירי כשמצא הנחט על ידי משמוש היד. וכן הביא **בבית יוסף** (סימן לו) בשם **הכלבו**. והראב"ד כתב, דאיירי בגוונא דנפחו קודם שחתכו.

יג) תוס' ד"ה דלמא, בתוה"ד, אלא בעי למימר דרך הסמפונות יצא ונכנס בריאה מבחוץ. ביאר **המהרש"א**, דיצא היינו דנפק לגמרי מן הריאה ונכנס מבחוץ, והביא, דכן ביארו **הרא"ש** (סימן כו) ו**הר"ן** (יב: בדפי הרי"ף).

יד) גמ', הם הכשירו שידועים מאיזה טעם הכשירו. פירש **רש"י** ד"ה שידועין, שראוה שלמה. והרמב"ן ביאר, דאף דלא ראוה שלמה, סבירא להו דשריא, והן יודעין מאיזה טעם הכשירו, אבל אנן לא קיימא לן כותיהו, דלא ידיע לן טעמיהו.

טו) גמ', האי הדורא דכנתא דאינקיב לחבריה מגיין עליה. כתב **רש"י** ד"ה דאינקיב, דאיירי שלא ניקב החיצון שבכולן, ולכאורה משמעות דבריו, דבגוונא דניקב החיצון, טרפה. אמנם **בחידושי הרשב"א** כתב, דרבותא נקט, דאף דאינקיב לחבריה שרי, וכל שכן אינקיב כלפי חוץ, דאיכא חלב טהור דסותם, וכדלקמן (מט:), וכן מבואר בתוס' לקמן (שם) ד"ה לחלב טהור.

טז) גמ', בקטנה. כתב **הרשב"א** (תורת הבית הקצר בית ב שער ג לה:), דכיון דלא ידעינן שיעוריה, יש להחמיר דחשיבא קטנה עד שיעור גרעין תמרה.

יז) גמ', אי קופא לגאו סמפונא נקט ואתאי. ולכאורה צריך לומר, דאף דאפשר דניקב ואתא, כיון דאיכא מידי למיתלא תלינן ולא חיישינן דנקבה].

יח) גמ', כיון דבסימפונא רבא אישתכח אימא סימפונא נקט ואתאי. כתב **בביאור הגר"א** (יו"ד סימן מא סק"ד), דלא שנא קופא לגאו לא שנא לבר כשרה, מדלא מפליגינן בגמ' בהכי.

דף מט ע"א

א) גמ', אבל דזיתא מבזע בזע. ביאר **רש"י** ד"ה מבזע בזע, דהוי כמחט ומאן דטריף במחט טריף נמי בהא. והתוס' ד"ה אבל כתבו, דחיישינן שמא ניקב את הושט. אבל **הר"ן** (יג. בדפי הרי"ף) כתב, דאף דלא חיישינן שמא דרך ושת באה וניקב הושט, הוויא טריפה, דמתוך שעור המרה רך, חיישינן שאחר שנכנסה במרה, נקבה אותה. והוסיף, דמהאי טעמא דוקא מרה שעורה רך טרפה בנמצא בה קוץ בפנים, אבל בשאר איברין שעורין קשה לא חיישינן, שניקבו על ידי הקוץ, ומשום הכי מחט שנמצאת בלב אינה טרפה, וכן קוץ שנמצא בושט אינה טרפה, וכדאיתא לעיל (מג:), דדווקא בישב לה קוץ בושט הוויא טרפה. אמנם הביא בשם **הבה"ג**, דנמצאת בלב הוויא טריפה, ועיין שם שכתב,

הקשה **הקרן אורה**, דלכאורה לפירושו אין הדברים אלא לרבי עקיבא דאית ליה דחלב טמא היינו תותב, אבל לרבי ישמעאל דחלב שעל גבי קיבה טמא, אף דלא הוי תותב, מצינו חלב טמא סותם, ואמאי תלי להו בטהור וטמא, וצריך עיון. ועיין שם שהביא בשם האחרונים, דהא דחלב הקיבה אינו סותם, אינו אלא מדרבנן, דגזרו אטו חלב הכרס. ועיין עוד בגליון הגרע"א על הרמב"ם (פ"ו משחיטה ה"י).

(יח) גמ', **חלב טהור סותם**. כתבו **תוס' ד"ה חלב**, דהני מילי חלב דאותו אבר, אבל חלב דאבר אחר, אפילו הוא חלב טהור אינו סותם. וכן כתב **בחידושי הר"ן** בשם יש מי שאומר, עוד כתב, **דמהרמב"ם** (פ"ו משחיטה ה"י) נראה, דאף חלב דאבר אחר מהני לסתום. ועיין עוד **בחידושי הרשב"א לקמן** (ג).

(יט) גמ', **חלב העשוי ככובע, אינו סותם**. עיין **בספ משנה** (פ"ו משחיטה ה"י) שכתב בדעת **הרמב"ם** (שם), דטעמא משום שהוא חלב קשה, והא דעשוי ככובע אינו אלא לסימנא בעלמא.

(כ) גמ', **רבי שמעון אומר אף הן יש בהן משום גילוי ואמר רבי שמעון אני ראיתי נחש ששתה ציר בצידן אמרו לו וכו' הרמב"ם** (פ"א מרוצח ה"ז) פסק, דבציר איכא משום גילוי. והקשה **הקרן אורה**, מסוגיין דמשמע דליכא ביה גילוי, ועוד, דאי פסק כרבי שמעון, אמאי פסק כוותיה רק בציר ולא בשאר מילי. וכתב, דאפשר דבציר הא הוה מעשה ולכך בעי לחוש. וכן כתב **הבית יוסף** (יורה דעה סימן שט"ז) בדעת **הרא"ש** (סימן יג) **והרי"ף** (דף י: מדפי הרי"ף). והקשה **הב"ח**, הא אף דחזינן נחש דשתה ציר, הא אמרינן דרב פפא ורב הונא בריה דרבי יהושע שדו ליה בציר, והיינו משום דציר שורף את הארס, והכי נמי נימא גבי נחש. ועיין עוד שם.

(כא) גמ', **אודי לי מיהת בציר דהא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ורבנן כי הוה להו גילויא שדו ליה בציר**. פירש **רש"י ד"ה שדו**, דהציר שורף את הארס. וכתב **בחידושי הרמב"ן** דכיון דרבי שמעון אמר את דבריו משום שראה שהנחש שתה ציר, וכיון דחזינן דאין בציר משום גלוי משום שהוא שורף את הארס בטלה עדותו של ר' שמעון ונתקיימו דברי חכמים. נואין להקשות דאי צדקו ר' פפא וכו' דאין ארס הנחש מוזק בציר, אמאי אמרו ליה רבנן לרבי שמעון דהיה שוטה, דהיינו דאין נחש שותה ציר, הא אף אי שתי לא מהני, כיון דהציר שורף את הארס. דיש לומר דאין הכי נמי, שנחשים לא שתו ציר אלא מיעוטם, ורבנן דרבי שמעון לא ידעו את תכונת הציר לשרוף את ארס הנחש, ועדיין היה צריך לחוש לרבי שמעון לחומרא, אבל לאחר שנודעה הנהגת ר' פפא וכו' הרי בטלה עדותו של רבי שמעון, וכמו שביאר הרמב"ן, וממילא לא בעינן למיחש לדבריו.

(כב) גמ', **אינהו מיכל אכלי ולדידן מסתם נמי לא**. ביאר **בחידושי הר"ן**, דודאי פשיטא לן כרבי עקיבא דשרי, אלא בני בבל נהגו בו אסור, ומשום הכי לענין מסתם ליכא פלוגתא, דודאי סתים, דודאי לא מחמרינן כולי האי במנהגא. **ובתורת הבית** (בית ב שער ג לז): ביאר, דכיון דלבני א"י שרי, מוכח דאין קרום מפסיק בינו ובין הבשר ולא הוי כחלב אשר על הקרב, ולכך אף לבני בבל דסבירא להו דילפינן מרבויה ד"כל החלב" לאסור, מכל מקום לענין לסתום ודאי סותם. ועיין עוד **בחידושי הגרע"א** מה שכתב בדעת **רש"י**.

ורבי עקיבא בחלב שעל גבי הדקין, והקשה בגליון **הש"ס** (שם), דברש"י הכא ביאר לא כן, ונשאר בצריך עיון. ועיין **במעדני יו"ט לקמן** (פרק ז סימן ו אות ז) שכתב דדברי **רש"י** היינו לברייתא קמייתא דהתם, אבל לברייתא בתרייתא, לדברי רבי ישמעאל דחלב שעל גבי הכרס אסור, כל שכן חלב שעל גבי דקין אסור, עיין שם, ולכאורה לדבריו לא קשיא מידי.

(יא) **בא"ד**, שם. מבואר, דלרבי ישמעאל בין חלב שעל גבי קיבה בין חלב שעל גבי דקין שוו לאיסורא. ו**בקרן אורה** דן, לענין הקרבה על גבי המזבח, אי כיון דיליף לאיסורא מקל וחומר, לענין הקרבה נמי חשיב חלב, או דרק לענין איסורא מרבי להו. והביא, **דהרמב"ם** (פ"א ממעשה הקרבנות ה"ח) פירט את האימורין הנקטרין, ולא כתב חלב שעל גבי דקין, ומשמע דאינו בכלל חלב לענין הקטרה. נאמנם צריך עיון, דאי עיקר איסורא דחלב, הוא משום דנקטר (עיין לעיל עמוד א' אות ח), היאך שייך למיעבד קל וחומר לענין איסור אכילה ולא לענין הקטרה. (א.ק.י). ועיין עוד **בכסף משנה** (שם) **ובלחם משנה** (פ"ז ממאכלות אסורות ה"ו).

(יב) גמ', **להביא חלב שעל גבי הדקין וכו' להביא חלב שעל גבי הקיבה**. עיין **בקרן אורה**, שהביא דעת הפוסקים, דאף דאיכא איסורא, כרת ליכא, כיון דמריבויה דקראי קאתי. והקרן אורה הוכיח לא כן, מהא דאיתא **בהוריות** (ג). "הוורו מקצת בחלב שעל גבי דקין ומקצת בחלב שעל גבי קיבה וכו'", ומבואר דהוי דבר שזודונו כרת נדאי לאו הכי ודאי לא מיחייבי בהוראה. והביא, **דמשנה למלך** כתב, דלא בעי דבר שזודונו כרת בפועל, אלא סגי באיסור שבעיקרו זודונו בכרת, ועיין שם שדחה דבריו.

(יג) גמ', **חלב טהור סותם וכו' משום דלא מיהדק**. ביאר **הקרן אורה**, דשמעינן זאת מדאסר רחמנא חלבים אלו באכילה, דהיינו דיש להם שם בפני עצמן, ולא הוו בשר, אבל שאר שומן אין לו שם בפני עצמו, והוא והבשר חד, ולכך סותם.

(יד) גמ', **בעי רבי זירא חלב חיה מאי דוקא אמר מר חלב טהור סותם והאי נמי טהור הוא או דלמא משום דמיהדק והאי לא מיהדק**. הקשה **בחידושי הר"ן**, מאי סלקא דעתך דרבי זירא דתלי בטהור וטמא. ותירץ, דסבר דאפשר דהוא גזירת הכתוב דחלב טהור סותם וטמא אינו סותם ואינו תלוי בטעם. אי נמי דאפשר דמאי דאמרינן דטמא אינו סותם חומרא מדרבנן הוא, כדי שלא יטעו לומר שכיון שהוא מתיר כל שכן שהוא עצמו מותר, ומשום הכי חלב חיה סותם.

(טו) **תוס' ד"ה חלב חיה, בתוה"ד**, אבל בחלב טהור דעוף שלא מצינו כנגדו טמא פשיטא דסותם דמיהדק שפיר. כתב **הקרן אורה**, דלפי מה שפירש **רש"י ד"ה טמא אינו סותם**, דהא דלא סתים משום דהוי תותב ולא חיבור, צריך לומר דחלב עוף אינו תותב.

(טז) **בא"ד**, שם. עיין באות הקודמת, והקשה **הקרן אורה**, **דבכריתות** (ד). אמרינן דאי לא כתב רחמנא אלא "כל חלב שור לא תאכלו" הווי אמנא דנילקף שור שור מסיני ואף חלב חיה ועוף בכלל, ואמאי הוה אמנא דעוף בכלל, הא לית ליה ג' סימני חלב, דאינו תותב. ותירץ, דהא דבעי הנך ג' סימנים ילפינן מקדשים, והתם לא אסיק אדעתיה דתלי בקדשים.

(יז) **רש"י ד"ה טמא אינו סותם, בתוה"ד**, לפי שאינו חיבור אלא תותב.

הדרגת הירומי

מסכת חולין דף נ

טו אב התשע"א

דף נ ע"א

(א) רש"י ד"ה כי פליגי דאקשתא, בתוה"ד, ולדידן תרווייהו אסירי דבתר בני בבל גררינן וכו' וכלישנא קמא ולחומר. אבל בחידושי הרמב"ן לעיל (מט:), כתב, דפסקינן כרבי עקיבא וכרבי ישמעאל שאמר משום אבותיו, דשרי, ואף דבבלאי נהגו שלא לאכלו אנן לא חיישינן למנהגא, אלא היכא דנהוג היכא דלא נהוג לא נהוג. וכן הוכיח הרשב"א מדברי הרי"ף (יג: מדפי הרי"ף), שהביא דברי רבי ישמעאל משום אבותיו דחלב שעל גבי קיבה שרי.

(ב) תוס' ד"ה דאיתרא, בתוה"ד, השתא לדידן דלא אכלינן אפילו סותם אינו. כתב הרש"ש, דמשמע דלדידהו דאקשתא סותם, והקשה הא כוליה תותב הוא ורק באמצעותו מחובר, כדפירש רש"י ד"ה דאקשתא, ואמאי עדיף מכל חלב טמא דאינו סותם כיון דהוא תותב. ותיירך, בשם הפלתי (סימן מח), דכיון דמחובר באמצעותו, גם צדדיו שוכבין סמוכין יפה אצל הקיבה וסתים, ולדידן דלא אכלינן, היינו משום דגזרו אטו שאר חלב טמא. וכתב, דנפקא מינה דאינה טרפה אלא מדרבנן, ולא מצאנו כן בדברי הפוסקים.

(ג) גמ', כל שלשה ימים ראשונים בא ממקום קרוב מונה עמהן. פירש רש"י ד"ה בא, דכיון דראוי הוא לדעת בו ביום אף על פי דלא ידע חיילא עליה אבילות. והקשה הרש"ש, דבנקבר סמוך לשקיעת החמה לא הוה מצי למידע ביום ראשון. ועיין בשיטה מקובצת (השלם) שכתב, דלא פלוג רבנן ואפילו מת בחצי היום, דהיינו דאף דלא הוה ליה למידע לא פלוג רבנן ומונה עמהם.

(ד) גמ', שם. עיין באות הקודמת. והרש"ש הביא, דברא"ש במועד קטן (פרק ג סימן לח) כתב בשם הראב"ד טעם אחר, דבמהלך יום אחד, יכול להגיע אליהם תוך ג' ימים ראשונים, דבנקבר סמוך לשקיעת החמה, ואתא שליח מהלך יום אחד, ואיהו מהלך יום אחד הוה להו ג' ימים.

(ה) גמ', רבי שמעון אומר אפילו ביום שביעי בא ממקום קרוב מונה עמהן. במועד קטן (כב:). איתא, דהני מילי שמצא מנחמין, אצל גדול הבית, אבל הלכו להם מונה לעצמו, ואיבעיא להו בננערו לעמוד ולא עמדו.

(ו) גמ', ואין הלכה כרבי שמעון בטרפה. כתב המהרי"ץ חיות בשם בעל הליכות עולם (שער ה) ובעל חוות יאיר (סימן צד), דכללא הוא דאין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל בטרפות. והביא בשם היר מלאכי (סימן ד) שדחה דבריהם, עיין שם.

(ז) גמ', שם. עיין הרמב"ם (פ"ו משחיטה הי"ד) כתב, דמעיים שניקבו וליחה סותמתן טרפה משום שאין זו סתימה עומדת. ועיין בחידושי החתם סופר.

(ח) גמ', מקיפין בבני מעיים. כתב בחידושי הרשב"א בשם בעל העיטור, דהוא הדין בלב וכבד וקורקבן דכולהו איקרו בני מעיים, וכדאיתא לקמן (נו:). עיין שם. אבל הרא"ש (סימן לא) כתב בשם רבינו יונה, דלב וכבד לא הוו בכלל בני מעיים בלשון האמוראים, עיין שם. ועיין עוד תוס' לקמן (נד:). ד"ה אילימא. ובהא דנקט הרשב"א כבד, עיין בית יוסף (סימן נ) שהקשה בדברי הטור שכתב כדברי העיטור, הא כבד אינו נטרף בנקב. ותיירך, דלאו דוקא, ועוד, דאפשר דאיירי בקנה הכבד דנטרף בנקב, וכדלעיל (לה:).

(ט) גמ', שם. כתב הקרן אורה, דהפוסקים ביארו, דתלינן שמשמשו הידים. אבל הביא, מהרמב"ם (פ"ו משחיטה הי"ד) דבעי שידוע שמשמשו בהן. ועיין באות הבאה.

(י) רש"י ד"ה מנא לן הא מילתא, שידעת לעשות חכמה זו. ביאר המהר"ם שיף, דדקדק רש"י לומר מנא לך לעשות חכמה זו, ולא דין זה, כיון דאף דידע דהדין כן דתלינן, מכל מקום אין זה אלא בדממשמשי בה ידי. וכן כתב הבית יוסף (סימן נ) מלשון הטור (שם) דרק היכא דממשמשי איכא למיתלי.

(יא) גמ', מערוגה לערוגה. פירש רש"י ד"ה מערוגה, דהיינו מדופן הריאה הימני לשמאל. וברי"ף (יג: מדפי הרי"ף) ביאר, דהיינו מריאה של בהמה זו לריאה של בהמה אחרת, ועיין רש"י ד"ה מוקה לוקה שכתב, דאין נראה להקל לדמות בבהמה אחרת.

(יב) גמ', אבל לא מחוליא לבר חוליא. ביאר רש"י ד"ה מחוליא לבר חוליא, ממקום עביה של זו למקום קלישותה של זו. והקשה הרש"ש, דמשמע דבאותה חוליה לבר חוליא דידה שרי, ולא משמע כן מדברי הפוסקים.

(יג) רש"י ד"ה בר חוליא, הוא קלישות הקנה מן הצדדין ומתחתיה שרצעות הבשר מחברת ראשי הטבעות וכו'. והרא"ש (סימן לא) הביא יש מפרשים, דחוליא היינו הטבעות, ובר חוליא היינו העור שבין הטבעות. ובשלטי הגבורים (יג: בדפי הרי"ף) כתב, דברמב"ם (פ"ג משחיטה הכ"ה) מבואר, דחוליא היינו הגדולה ובר חוליא היינו הקטנה, שבין חוליא לחוליא יש חוליא קטנה.

(יד) גמ', מקיפין בקנה. כתב בחידושי הרשב"א, דאיירי בנמצא שלא במקום שחיטה, דאי במקום שחיטה תלינן בשחיטה, ואמרינן דנשחט בב' או ג' מקומות. ועוד אפשר, דאיירי בניכר שלא נחתך של ידי סכין אלא ניקב על ידי עץ או קנה.

דף נ ע"ב

(טו) גמ', כמלא בטרא בתורא. ביאר רש"י ד"ה בטרא, דהיינו אצבע. ועיין בתבואות שור (סימן יט סק"ח) שכתב דהיינו בשיעור אגודל של אדם בינוני באמצע האגודל. ועיין תוס' לעיל (מד:). ד"ה כרי שכתבו, דהכא בעי ד' אצבעות, וכן כתב הרמב"ם (פ"ו משחיטה הט"ז).

(טז) גמ', שם. עיין באות הקודמת. ועיין מעדני יו"ט (סימן לב אות ח) שכתב, דאף דלעיל (מד:). לגבי תורבץ הושט פירש רש"י ד"ה עד כרי תפיסת יד, דהיינו ג' או ד' אצבעות, הכא שאני, דקתני כדי תפיסה, ולא כדי תפיסת יד.

(יז) גמ', והוא שנשתייר בו כרי תפיסה וכו'. עיין בתורת הבית (בית ב' שער ג לח:). ובמשמרת הבית (שם) שכתב, דבעי שישאר אותו כרי תפיסה שלם, ובנקוב הויא טרפה. והרא"ה בבדק הבית (שם) פליג, וכתב, דבמקום הדבק, אף במקום התפיסה לא הויא טריפה אלא ברובא. ועיין עוד ברא"ש (סימן לב) שהביא פלוגתא בזה, ועיין בדברי חמודות (שם אות קמב).

(יח) גמ', בשר החופה את רוב הכרס. הרמב"ם (פ"ט משחיטה ה"ה) פסק, דאף שלא הגיע הקרע לכרס עד שנראית, כל שנקרע רוב עובי הבשר טריפה. ובתורת הבית (בית ב שער ג מה:). ביאר, דהרמב"ם הוכרח לומר כן, מדקרי ליה נקרע ולא נפסק, דאי בעי נקב מפולש

למוכרה בכסף ולהתנות, מפורש שאינו מקבל עליו אחריות לענין טריפות, ונמצא דהפסידו דמים, וכמו שאינו יכול לטעון דשמה היתה מתה בלאו הכי, ובודאי קודם שהכה אותה והרגה היתה שוה דמים. ואם כן, גם הכא צריך הלוך לשלם דמים שהיה יכול המוכר לקבל גם אם לא היה מקבל אחריות הטריפות עליו.

ד) בא"ד, דלא דמי דודאי כדי לקיים המכר ובקידושין סברא הוא וכו'. ביאר **השב שמעתתא** (שמעתתא ב פרק י), דסברא דכאן נמצאו כאן היו, לא מהני אלא לקיים את המקח ולא לבטל. אמנם **בשערי ישר** (שער ב פרק טו) ביאר, דסברא דכאן נמצאו כאן היו, מהניא רק לגבי הא דלא היה ריעותא **קודם** לכן. אבל לגבי כתם, בעי לידע שהכתם אירע **אחרי כן**. ועיין עוד בספר **שחיטת חולין** שהביא, דמצינו כהאי סברא נמי בדוכתי אחריני.

ה) **גמ'**, לא הגלדי פי המכה המוציא מחבירו עליו הראיה. כתב **בחידושי הרמב"ן** בשם **רבינו אפרים**, דהני מילי בטרפות מחמת מכה (או מחט), אבל טרפה דגופה (ובהגהות הגרא"ז **מלצר** גרס טריפה דסירכא), לא הוי מקח טעות, כיון דשכיחא, ומסיק אדעתיה. והרמב"ן פליג, דאף בטרפה דשכיחא הוי מקח טעות, וכמומין או נמצא נגחן, דהוי מקח טעות אף דשכיח.

ו) **גמ'**, **שם**. עיין באות הקודמת. עוד **בחידושי הרמב"ן**, דהוי מקח טעות, בטרפות השנויות במשנה, אבל בסירכא וכל שאר טריפות שהנהיגו הגאונים, לא הוי מקח טעות, דכיון דאינן טרפות ודאיות אלא מספק, יאמר לו אייתי ראיה דטרפה היא ושקול, וכדאיתא **בבא קמא** (צט): גבי מגרומתא, עיין **שם**. ועיין עוד **בקהלות יעקב עבודה זרה** (סימן כב) **וחידושי רבי שמואל בבא קמא** (סימן ה).

ז) **גמ'**, **הפכה רבי ומצא קורט דם**. כתב **הרשב"א** (תורת הבית בית ב שער ג לט), דבעיא בדיקה. אמנם **בבית יוסף** (סימן מח) הביא, **דברמב"ם** (פ"ו משחיטה ה"ב) מבואר, דלא בעיא בדיקה, ורבי דהפך ומצא, לאו משום דבעי להפוך, אלא דהכי הוה עובדא, וכן דייק מלשון **הרא"ש** (סימן לד) שכתב **אם** הפכה ומצא עליה קורט דם טרפה, ומשמע דלא **בעי** בדיקה.

ח) **גמ'**, **מתניתין היא המסט ובית הכוסות שנקבו לחוץ**. דהיינו, דכיון דאיכא קורט דם, נקטינן דנקבו לחוץ. והקשה **הבית יוסף** (סימן מח), דלפי מה שנתבאר (באות הקודמת) דעת הראשונים **דבעי** בדיקה אף בניקב מצד אחד, אם כן ליכא פלוגתא בין מצד אחד לשני צדדים, הא בתרוייהו בעי בדיקה, ואי לא מצא קורט דם כשרה (דאף אי נקבו לחוץ בידוע שלאחר שחיטה נקבו). ותירץ, דאורחא דמלתא נקט, דבניקב מצד אחד ליכא קורט דם, ומב' צדדים איכא. עוד כתב, דמב' צדדים סגי בנמצא הדם בסביבות הנקב, ומצד אחד בעי שימצא הדם בנקב עצמו. ועיין עוד **בב"ח ובפרישה** (שם).

ט) **גמ'**, **נפלה מן הגג**. כתב **רש"י לעיל במתני' (מב.)** ד"ה **נפלה**, דטרפת נפולה מהלכה למשה מסיני היא. ועיין **בתורת הבית** (בית ב שער ג מח). דמשמע מדבריו, דהוקשה לרש"י, דכיון דבעיא בדיקה, אמאי לא מהני בדיקה תוך מעת לעת, ועל זה כתב דהוא מהלכה למשה מסיני. והרשב"א גופיה (שם), וכן **בחידושי הרשב"א** (הכא) כתב, דהטעם דלא מהני, דכיון דנפלה ממקום גבוה ואינה יכולה לעמוד, חוששין שמא נתפרקו כל אבריה וחוליותיה, ואין טרפותה ניכר עד שתעמיד מעת

אמאי לא חשבינן ליה בכלל נפסק. ועיין שם שהאריך להקשות על הרמב"ם, והסיק, דרק בנקרע כל עובי הבשר טריפה. וכתב, דהא דקרי ליה נקרע ולא נפסק, היינו משום דנפסק לא שייך אלא בשנפסק כולו, משא"כ הכא דסגי בנקרע מקצתו. וברא"ה **בבדק הבית** (מד): כתב, דהחילוק בין נפסק לנקרע, דנפסק שייך בדבר משוך כגרגרת וחוט השדרה, אבל הכא איירי בדבר רחב ככרס ולא שייך לשון נפסק.

יט) **רש"י ד"ה רובא פשיטא**, דרובו ככולו. הקשה **בשיטה מקובצת** (השלם), דמצינו טריפות דלא הויא טריפה ברובו אלא בכולו, ו**כדלעיל** (מד). גבי ניטל תורבץ הושט ברובו כשרה ובכולו טריפה.

כ) **גמ'**, **מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד כשרה**. כתבו **התוס' ד"ה מחט, בתוה"ד**, דהני מילי בשניקב מבפנים לצד הרעי, אבל בניקב עור החיצון שכנגד חלל הגוף, טריפה, כיון דאמרינן נקובי נקב ואתאי, והיינו כדאמרינן **לעיל** (מח): דחיישינן דניקב אחד מהאיברים הפנימיים דנקובתן במשהו. אבל **הכסף משנה** (פ"ו משחיטה ה"ב) כתב בדעת **הרמב"ם** (שם), דאף בהאי גוונא כשר על ידי בדיקת החלל. עיין שם.

כא) **תוס' ד"ה מחט**, אבל בהמסט אפילו מצד אחד שלא ניקב מעבר לעבר טריפה כך פירש הקונטרס במקום אחר. עיין **רש"י שבת** (לו). ד"ה **משני צדדים** שביאר, דהוא משום דלא חשיב סתימה לפי שהדופן דק מאוד.

כב) **גמ'**, **נמצא עליה קורט דם בידוע שלפני שחיטה**. כתב **הראב"ד** (בהשגות פ"ו משחיטה ה"ב), דהני מילי כשהקורט דם נמצא מבחוץ. ועיין **בלחם משנה** שביאר, דכיון דאמרינן דטעמא הוא דידוע דקודם שחיטה נטרפה הוא מפני שהמחט ניקב ואותו הדם נסרך במחט, ולהכי בעינן שנמצא את הדם מבחוץ, כדי שנאמר שאותו הדם שיצא במחט נסרך מבחוץ למחט, ומפני שהמחט שם, הוא נסרך. אבל אם לא נמצא כנגד פי המחט איך נאמר שהדם מיסרך סריך אם הוה סריך כנגד פיו הוה ליה למסרך.

דף נא ע"א

א) **גמ'**, **לא נמצא עליה קורט דם בידוע שלאחר שחיטה**. כתב הטור (יורה דעה סימן מח) בשם **רבינו פרץ**, דאי מלחו או הדיחו, אף דלא נמצא קורט דם פסול, דחיישינן שמא עבר על ידי המליחה או על ידי ההדחה.

ב) **תוס' ד"ה המוציא, בתוה"ד**, כאן נמצאו וכאן היו. עיין **שב שמעתתא** (שמעתתא ב פרק ד) שביאר, דהוי כחזקה בלא ריעותא, דמהני להוציא ממון כגון אי אבדה הריאה, דודאי חייב לשלם ולא חיישינן שהיתה טריפה. ועיין שם **בביאורים והערות להגרש"ז אויערבך** (אות יג) שביאר, דכל שהספק נולד לאחר שכבר הוכרע מכה הרוב, לא מתחשבים עם הספק, וכמו שכתב **ההפלאה** (עיין באות הבאה), דהואיל והחזק לאיסור מהני נמי לנפשות וממון, והכא נמי, הואיל ורוב בהמות אינן טריפות, מהיכי תיתי יהיה נאמן לטעון נגד הרוב.

ג) **שם**, עיין באות הקודמת מה שהביא **השב שמעתתא** ראייה מהא דנאבדה הריאה. וכתב **בביאורים והערות להגרש"ז אויערבך**, דה**הפלאה** הקשה כעין זה, אמאי המכה נפש בהמה חייב, דלמא טרפה היא, ותירץ, דמכל מקום הפסידו, דכיון דאין הטריפות ניכר יכול הוא

דף נא ע"ב

(יד) גמ', תא שמע עגל שנולד ביום טוב שוחטין אותו ביום טוב. בחידושי הר"ן (לעיל עמוד א' ועיין אות יג) הקשה מהכא, על הביאור דאיירי במקשה לילד דאמאי לא משני דהכא מיירי באינה מקשה לילד, אלא על כרחך דאין חילוק.

(טו) גמ', הכא במאי עסקינן שהפריס על גבי קרקע. השאגת אריה (סימן סד) הוכיח מכאן, דאף דבעי בדיקה, שרי לשחטו ביום טוב, ולא חיישינן דלמא שחיט שלא לצורך, ובעיא היא בביצה (לד), אי בדרסה וטרפה בכתל ושהתה מעת לעת שרי לשוחטה ביום טוב, מי מחזקינן ריעותא או לא, ועיין שם שהאר"ך. ועיין בית הלוי (חלק ג סימן לא סק"ב) שדחה, דלריסוק גדול ודאי לא חיישינן, דהא רוב בהמות הוו בני קיימא, וכל מאי דחיישינן, דהויא נפולה תוך מעת לעת, דאף בלא ניכר הריסוק הויא טרפה (לפירושו בדעת רש"י עיין לעיל עמוד א' אות ט'), וכשהפריס על גבי קרקע דלא בעי שהייה מעת לעת, שרי אף בלא בדיקה, ולכך שרי לשוחטו ביום טוב.

(טז) גמ', צפרניו נועץ בארץ. הקשה הכסף משנה (פ"ט משחיטה הי"ד), מאי שנא מזכרים המנגחים זה את זה, דאמרינן לעיל (עמוד א') דאי נפלו לארץ חיישינן. ותירץ, דהתם אינם סבורים שחבריהם יפילו, ואדרבה כל אחד מתחזק להפיל את חברו, מה שאין כן בבית המטבחים כשמרגישים שבני אדם רוצים להפילם יודעים שסופם ליפול, ולכך נועץ ציפורניו בקרקע.

(יז) גמ', הלכה צריכה בדיקה. כתב הר"ן (טו. בדפי הרי"ף), דאף דשאר בהמות טרפות חיות י"ב חודש ומהלכות, שאני הכא, דאם איתא דמחמת החבטה נטרפה, לא היתה יכולה ללכת.

(יח) גמ', נפולה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעיים וכו' צריכה בדיקה כנגד בית החלל כולו. עיין תוס' לקמן (נד). ד"ה אילימא שהוכיחו מהכא, דבני מעיים, היינו כרס ודקין, ודלא כרש"י (שם) ד"ה עד אטמא שכתב, דריאה וכבד נמי איקרו בני מעיים.

(יט) גמ', כנגד כל החלל כולו. כתב הר"ן (טו. בדפי הרי"ף), דבעי לבדוק ריאה ובני מעיים וצלעות חוט השדרה וחוליות, אבל מוח לא, דאינו בכלל חלל. אמנם הביא שדעת הרמב"ם (פ"ט משחיטה הי"ז) דבעי נמי לבדוק אברים פנימיים. ועיין שם ברמב"ם שכתב, דאף אי נטרסקו אברים שאם ניטלו אינם טרפה, הויא טרפה. והראב"ד (שם) נסתפק בזה.

לעת שיהא ניכר בה האבר שנפסד, או עד שעמדה על רגליה. ועיין שם עוד. ועיין בבית הלוי (חלק ג סימן לא) שביאר דעת רש"י, דנתחדש מהלכה למשה מסיני, דמלבד מאי דחיישינן לנקיבה ופסיקה, איכא עוד טרפה ד"תוך מעת לעת", משום דאף ריסוק קל אוסרה באותו זמן עד שתשוב לבריאותה, והויא טרפה עוברת. ונפקא מינה לענין חלב שחלבו מינה תוך מעת לעת, דאף דאחר כן חיתה ובדקה והיתה שלמה, אותו חלב אסור, דבאותו זמן היתה טרפה. ועיין שם.

(י) גמ', ההיא אימרתא דהוה בי רב חביבא דהוה שדרן כרעיה בתרייתא. בחידושי הרשב"א הביא בשם הבה"ג, דאיירי בנפולה, ואפילו הכי מכשרינן לה. וכתב, שהיא קולא גדולה ולא נראה כן, בדגמ' קאמר דהא דלא חיישינן הוא משום דשגרונא שכיח וחוט השדרה לא שכיח, ואי בנפולה, הא ודאי אף פסיקת חוט השדרה שכיח.

(יא) גמ', שם. עיין באות הקודמת. וברבינו גרשום ביאר, דנקטינן דהוי מחמת חולי, ושריא לכשתבריא. [ולכאורה צריך עיון אמאי בעי לכשתבריא, ולא שריא עתה הא לא הויא טריפה. וצריך עיון].

(יב) גמ', בית הרחם אין בו משום ריסוקי איברים. פירש רש"י ד"ה בית הרחם, דאיירינן בעגל שנולד היום ויצא מבית הרחם צר. ועיין בתוס' ד"ה בית הרחם. ובחידושי הרשב"א הביא, דבדברי הרמב"ם (פ"ט משחיטה הי"ז) משמע, דביאר דאיירי בבהמה שילדה, והקשתה בלידתה, היא גופה בעיא בדיקה באברים הפנימיים, מלבד בית הרחם. והקשה הרשב"א, דלפי זה מאי מקשינן מהא דתינוק בן יום אחד מטמא בזיבה, ומעגל שנולד ביום טוב. ועיין בכסף משנה (שם) שהביא מתשובות הריב"ש (סימן קצ) ליישב דעת הרמב"ם, דהא דאין צריך בדיקה בבית הרחם, משום דמפני רכותו אינו מתרסק, ושפיר איכא למילף להא מילתא מתינוק דמטמא בזיבה ומעגל שנולד ביום טוב, דאם איתא דבית הרחם אינו רך, אמאי לא חשיב מחמת אונסו ואמאי לא חיישינן דהעגל טריפה.

(יג) גמ', שם. כתבו התוס' ד"ה בית הרחם, דהא דלא אזלינן בתר רוב הנולדים, משום דאיכא ריעותא דאינו יכול לעמוד. ובחידושי הר"ן הביא שפירשו דאיירי במקשה לילד, דאי אינה מקשה לילד, פשיטא שכשרה, דאזלינן בתר רוב הנולדים. ועיין שם שדחה, וכתב, דאף דליכא ריעותא, בעינן לאשמועינן דליכא למיחש לריסוק אברים, משום דאי איכא למיחש, אף דאיכא רובא בעי לחוש למיעוט כיון דאיכא למיקם עלה דמילתא.

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרה היומית" בעיון!!!

זמני השיעור בדרה היומית בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 10:30 – 9:30 בבית הכנסת שע"י 'קהילת אשכנז' החוב חתם סופר 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד ח"כ פ"ט ו')

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 052-7113060 Sbma@kavnaki.net

http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124